

NORGES BANK

1974 / 2

ARKIVEKSEMPLAR

Penger og Kreditt

NORGES BANKS
BIBLIOTEK

1000

1000

NORGES BANKS
BIBLIOTEK

INN H O L D

- 59 I dette nummer
- 61 Valutaoversikt
- 64 Kredittoversikt
- 67 Renteutvikling, diskontoheving og
renteforståelse
Leif Eide
- 75 Overføring av Bankinspeksjonen til
Norges Bank
Arne Bondevik og Håkon Sannes
- 80 Ny 10-kroneseddel
G. A. Ødegaard
- 83 Kredittoversikt 1973
- 107 Gjeldende kredittbestemmelser
- 113 Tabeller

Penger og Kreditt utgis hvert kvartal
av Norges Bank, Oslo

Redaktør: Einar Magnussen, Pengepolitisk avdeling
Redaksjonssekretær: Liv Kielland, Pengepolitisk avdeling
Redaksjonsutvalg: Martinus Halsen, Bank- og utlånsavdelingen,
Odd Hokedal, Pengepolitisk avdeling,
Erik Chr. Kolderup, Administrasjonsavdelingen,
Bjarne Hansen, Valutaavdelingen og
Oddvar Trones, Ekspedisjons- og regnskapsavdelingen

Redaksjonens adresse:
Norges Bank, Pengepolitisk avdeling,
Boks 336 Sentrum, Oslo 1
Telex: 19888 nbank n

De synspunkter som fremkommer i denne
publikasjon, representerer artikkelforfatterens
egen oppfatning og kan ikke tas som uttrykk
for direksjonens standpunkt til de
forskjellige spørsmål

Ettertrykk med kildeangivelse er tillatt

Sats og trykk: Norges Banks Seddeltrykkeri
Design: Anisdahl/Christensen

I dette nummer

Dette nummer av Penger og Kreditt er blitt meget omfangsrikt. Det henger sammen med at en denne gang publiserer en del stoff som tidligere inngikk som en del av årsberetningen fra Norges Bank. Siste utgave av årsberetningen er derfor blitt noe mindre enn for tidligere år. Før hadde årsberetningene også med relativt fyldige valutaoversikter og kredittoversikter. Valutoversikten for 1973 ble stort sett tatt med under omtalen av valutapolitikken i årsberetningen. Men en mer detaljert omtale av kredittinstitusjonenes virksomhet i 1973 er ikke behandlet annetsteds.

Men tidsskriftet har også en del aktuelt stoff. Det gjelder blant annet en omtale av Renteutvalgets innstilling. Renteutvalget avgav sin innstilling allerede i fjor høst, men innstillingen var fortrolig inntil 29. mars i år. Den ble frigitt samtidig med at Norges Banks diskonto ble hevet fra 4½% til 5½% p. a. og at det ble foretatt en oppjustering av renten på statsobligasjoner og visse andre rentesatser. Renteutvalgets innstilling er trykt og utgitt som nr. 2 i Norges Banks skriftserie. I en artikkel i dette nummer omtales innstillingen av Renteutvalgets sekretær, *Leif Eide*. Han tar for seg visse begivenheter som har funnet sted i den senere tid når det gjelder rentepolitikk og ser disse begivenheter i relasjon til de konklusjoner

Renteutvalget kom frem til. Blant annet anbefalte Renteutvalget at rentepolitikken skulle gjøres noe mer fleksibel. *Leif Eide* skriver at den endring som ble foretatt i rentepolitikken i forbindelse med diskontohevingen, imøtekom noen av Renteutvalgets tilrådinger. Han mener imidlertid at det gjenstår å se om rentepolitikken på de mer vesentlige punkter vil bli endret i den retning som anbefales av Renteutvalget. I den utstrekning rentenivå og rentestruktur fortsatt holdes så vidt fast som tidligere, mener han at man også må regne med at flere av de uheldige utslag en slik politikk kan få, og som Renteutvalget pekte på, vil være til stede.

I en annen artikkel skriver *Arne Bondevik* og *Håkon Sannes* om Ryssdal-komiteéns delinnstilling om Bankinspeksjonens virksomhet. Komiteén gikk enstemmig inn for et forslag om å overføre Bankinspeksjonen til Norges Bank. Artikkelforfatterne var sekretærer i delutvalget. Utvalget la ved vurderingen spesiell vekt på at både Bankinspeksjonen og Norges Bank hadde tilrådd at de to institusjonene ble slått sammen. En sammenslutning kan bety en forenkling og forbedring av tilsynet og sette Norges Bank bedre i stand til å utføre de oppgaver en sentralbank bør ha, hevder utvalget. Samtidig forutsetter det at vesentlige deler av de

oppgaver Bankinspeksjonen har i dag, overføres til Sparebankenes sikringsfond og eventuelt Forretningsbankenes sikringsfond.

Fra 1. juni i år er den ny 10-kroneseddelen av 5. utgave gyldig betalingsmiddel. Hovedkassereren i Norges Bank, *G. A. Ødegaard*, skriver litt om den nye seddelen i dette nummeret av Penger og Kreditt. Meningen er at begge utgaver i en tid framover skal sirkulere sammen. Det kan være mange grunner for at man fra tid til annen finner å

måtte utgi nye sedler og mynter. Nyere produksjonsteknikk, kravet til en mere tidsmessig utforming og sikkerhetsmessige grunner tilsier at vi av og til må venne oss til nyskapninger også på dette området.

Det faste stoffet som er med i dette nummer, gjelder i første rekke den aktuelle valutaoversikt og kredittoversikt.

Videre er listen over de gjeldende kredittbestemmelser ajourført fram til 7. juni i år.

Valutaoversikt

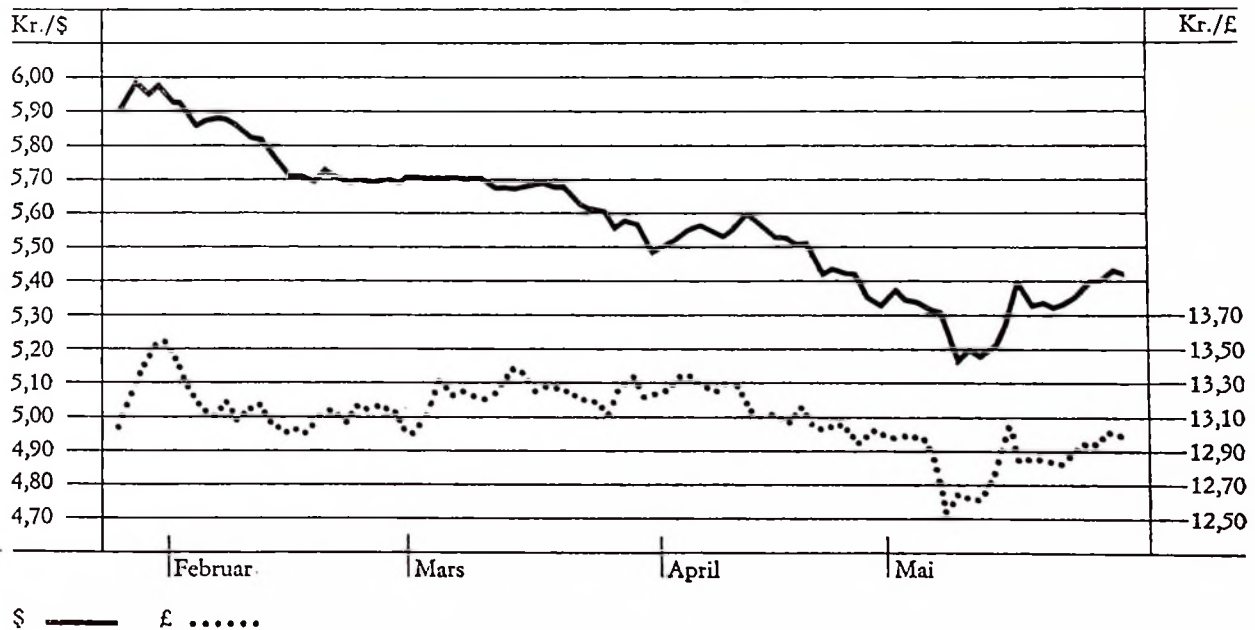
Kursutviklingen fra 15. februar til 31. mai 1974

I første del av denne perioden var situasjonen på de internasjonale valutamarkeder relativt stabil, og fram til ca. 20. mars var «slangens» avvik fra sentralkursene i forhold til dollar mindre enn $\pm 2\frac{1}{4}\%$. Den senere del av perioden karakteriseres av et fall i dollar-kursen som foreløpig kulminerte midt i mai med en underkurs på dollar overfor

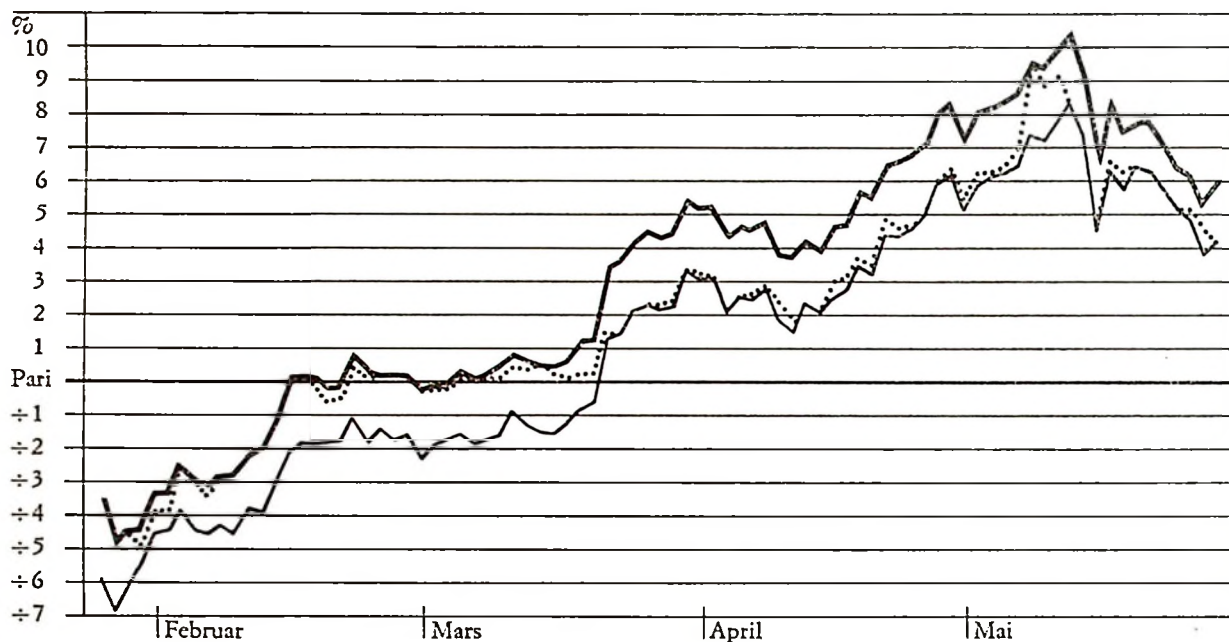
«slange»-valutaene på $8\frac{1}{2}\%$ til $10\frac{1}{2}\%$. De siste dager av mai gikk tendensen i retning av en viss kursstigning for dollar.

Som nevnt i oversikten i forrige nummer av Penger og Kreditt, lå norske kroner på eller i nærheten av «slangens» øvre grense i begynnelsen av året. Slik var situasjonen fram til 20. mars, da «slangen» appresierte betydelig i forhold til dollaren. Dette medførte at norske kroner ble liggende på eller i nærheten av «slangens» bunn, noe som

Salgskurser for US dollar og pund sterling i Oslo

Kursutviklingen for «yttervalutaene» i det europeiske valutasamarbeid (norske kroner spesifisert). Prosentvis avvik fra sentralkursen overfor US dollar

..... norske kroner

fortsatte i resten av perioden med unntak av et blaff opp i toppen av «slangen» omkring 9. mai.

I perioden fra årsskiftet fram til 20. mars solgte Norges Bank 1 329 mill. kroner i intervensjonsøyemed. Størsteparten av denne intervensjon foregikk før 15. februar, og i perioden 15. februar til 20. mars ble det bare intervenert for beskjedne beløp. Fra 20. mars til 31. mai ble norske kroner som svakeste valuta i «slangen» støttet med intervensjoner tilsvarende 1 358 mill. kroner, slik at intervensjoner i årets fem første måneder hadde en netto likviditetsinndragende effekt på 29 mill. kroner.

Beregningen av den effektive kursutvikling for norske kroner viser at den gjennomsnittlige appresieringseffekt i første del av

omtalte periode lå i området 9–10% i forhold til Washington-avtalens sentralkurser (desember 1971). Den 25. april var den kommet opp i 10,4% og den 2. mai i 10,7%. Appresieringseffekten pr. 30. mai var 10,9%. Den effektive appresiering på 10,9% i forhold til Washington-avtalens sentralkurser tilsvarer en effektiv appresiering på ca. 4,8% i forhold til kurssituasjonen umiddelbart før revalueringen av norske kroner i november i fjor.

Gull- og valutabeholdningene

De totale netto gull- og valutabeholdninger økte i første kvartal med 661 mill. kroner. Ser en mars måned for seg, var det en ned-

gang i disse beholdningene på 454 mill. kroner. Dette tilsvarer omtrent reduksjonen i Norges Banks netto gull- og valutabeholdninger, idet en økning i forretnings- og sparebankenes netto valutabeholdninger på 280 mill. kroner i mars fant sin motpost i en nedgang i andre private sektors netto valutabeholdninger på 236 mill. kroner. Nedgangen i Norges Banks netto beholdninger i mars skyldtes intervensjoner til støtte for norske kroner innenfor det europeiske valutasamarbeid i siste del av måneden for beløp tilsvarende 600 mill. kroner.

I første kvartal totalt sett var det en økning i Norges Banks netto gull- og valutabeholdninger på 951 mill. kroner. Samtidig reduserte forretnings- og sparebankene sine netto valutabeholdninger med 343 mill. kro-

ner, mens andre sektors netto valutabeholdninger økte med 53 mill. kroner.

I hovedsak som følge av intervensjoner innenfor det europeiske valutasamarbeid var det en nedgang i Norges Banks netto gull- og valutabeholdninger også i april og mai i år på henholdsvis 433 og 221 mill. kroner. Disse beholdninger er derfor økt med 297 mill. kroner når en ser årets fem første måneder under ett.

På bakgrunn av det betydelige underskudd på driftsregnskapet som nå forventes for 1974, vil det ikke være urimelig om de offisielle valutareserver i en viss utstrekning blir nyttet som et ledd i finansieringen av dette. Den offisielle valutareservestillingen er for tiden forholdsvis romslig, og underskuddssituasjonen i utenriksøkonomien er ventelig av forbigående karakter.

Kredittoversikt

Konjunktursituasjonen

Industriproduksjonen i våre viktigste eksportmarkeder sett under ett, viste i januar og februar en vekst over de siste 12 måneder på omlag 1%. Dette var den svakeste økning siden årsskiftet 1971/72. Det var særlig utviklingen i Storbritannia som førte til en slik nedgang selv om også de andre landene viste redusert vekst. Til tross for dette fortsetter norsk vareeksport å øke sterkt. Stigningen i importverdien har imidlertid hittil i år vært større enn for eksporten, slik at underskuddet på varesaldoen (sesongkorrigert) i løpet av de tre siste måneder har økt med en årsrate på om lag 4 milliarder kroner.

Industriproduksjonen har nådd et veksttempo som en må langt tilbake for å finne maken til. På basis av de siste seks måneders observasjoner har veksten i det senere ligget rundt 9–10% som årsrate. Byggeaktiviteten er på vei oppover igjen etter noe reduksjon i igangsettingen i annen halvpart av 1973. Statistikken gir uttrykk for et rekordmessig stramt arbeidsmarked. Konsumprisindeksen er i det senere kommet opp i en stigningstakt på over 10%, men så langt en har sammenliknbare tall fra våre viktigste handelspartnere, har veksttempoet i Norge likevel vært lavere enn i disse. I mars var konsumprisindeksen siste 12 måneder steget nær 3 prosentpoeng mindre i Norge enn i disse landene.

Likviditetsforholdene

Som omtalt i kredittoversikten i forrige nummer av Penger og Kreditt, var det en sterk likviditetstilførsel til banksystemet i januar/februar, og likviditetssituasjonen var forholdsvis rommelig. Fra utgangen av februar fram til 20. mai har det vært en likviditetsinndragning på 1 200 mill. kroner som følge av Norges Banks valutatransaksjoner. Hittil i år har det dessuten vært en uvanlig sterk sesongmessig inndragning over de offentlige konti. Fram til 20. mai utgjorde denne 1 800 mill. kroner, mens den i tilsvarende periode året før var 1 200 mill. kroner.

Forretningsbankenes beholdning av frie likvider tilsvarte ÷ 7,1% av forvaltningskapitalen ved utgangen av april. (Tabell 6 viser hvordan frie likvider beregnes.) Dette var en nedgang på 2,9 prosentpoeng siden årsskiftet, en langt sterkere reduksjon enn hva som har skjedd i tilsvarende periode tidligere år. Likviditetsutviklingen reflekteres i bankenes lån i Norges Bank. Fra slutten av mars var disse lån markert høyere enn i tilsvarende periode året før. Den 8. mai nådde Norges Banks utlån til banker 3,7 milliarder kroner, og det er beregnet at forretningsbankene vil ha utnyttet sin automatiske låneadgang tidlig i juni.

Sparebankenes likviditet ble kraftig redusert i første kvartal i år. I løpet av denne perioden ble beholdningene av frie likvider

reduisert fra 5,1% til 2,3%. Sparebankene trakk på sine innskudd i forretningsbankene, noe som bidrog til den sterke likviditetstilstrømning for forretningsbankene. De foretok dessuten opplåning i Norges Bank. I april økte imidlertid publikums innskudd i sparebankene uvanlig sterkt – med over 600 mill. kroner. Da samtidig primærreservekravet for de sør-norske sparebanker ble redusert med 1 prosentpoeng fra begynnelsen av måneden, ble likviditetssituasjonen etter hvert markert lettere. Frie likvider økte igjen til 5,1% av forvaltningskapitalen, og sparebankenes innskudd i forretningsbankene gikk opp med nærmere 950 mill. kroner. Medvirkende til at innskuddene i forretningsbankene kunne stige så sterkt, var at sparebankenes lån i Norges Bank fortsatte å øke med 350 mill. kroner i april.

Etter omleggingen av finanspolitikken ventes det ikke at den sterke likviditetsinn-
dragningen over statens og andre offentlige
konti vil fortsette. Foreløpige beregninger
viser at den vil komme ned på fjorårets
nivå i løpet av tredje kvartal, og at det
senere vil bli en sterkere likviditetstilførsel
fra disse konti enn i tilsvarende periode
1973.

Kredittutviklingen

Sparebankenes utlånsvekst har vært moderat i de senere måneder og ligget under kredittbudsjettets måltall. En forlengelse av trenden for de sesongkorrigerede utlån siste seks måneder fram til utgangen av april skulle innebære en utlånsøkning på vel 1 700 mill. kroner på årsbasis. Måltallet er 2 100 mill. kroner for 1974.

På tross av den stramme likviditetssituasjon har forretningsbankenes utlån fortsatt å

øke meget raskt. Trenden i utlånene, beregnet på samme måte som ovenfor, tilsvarer en årlig vekst på 3,7 milliarder kroner. Måltallet for 1974 er til sammenlikning 2,3 milliarder. Bevilgede kassekreditter og byggelån har økt langt sterkere hittil i år enn i fjor.

På bakgrunn av den moderate utlånsveksten for sparebankene er det besluttet å oppheve primærreservekravet for de sør-norske sparebanker med virkning fra 1. juni 1974. En betydelig del av dette må ventes å tilflyte forretningsbankene.

Hverken utlånsutviklingen eller konjunktursituasjonen tilsier at det burde foretas noen lempning i virkemiddelbruken overfor forretningsbankene. Det er imidlertid utvilsomt et behov for å tilføre bankene likviditet i den nærmeste tiden fremover. Samtidig er det viktig å sikre at likviditetstilførselen ikke skjer i en form som gir forretningsbankene anledning til å opprettholde den sterke veksten i utlånene. Det er derfor besluttet *midlertidig* å redusere forretningsbankenes primærreservekrav med 2 prosentpoeng og å øke kravet igjen når likviditetssituasjonen blir noe lettere, forutsatt at det ikke skjer en markert reduksjon i utlånsveksten. I tillegg har Norges Bank vedtatt å oppheve deponeringsplikten for 4. og 5. lånetransje til utgangen av juni. Det siste vil ha særlig virkning for de nord-norske bankene. Norges Bank er dessuten innstilt på å innvilge likviditetslån ut over den automatiske låneadgang (5. lånetransje) etter individuell prøving og til samme vilkår som for 5. lånetransje. Samtidig er strafferenten hevet fra 1. juni ved manglende oppfyllelse av likviditetsreservekravene. Strafferenten blir da den maksimale lånerente i Norges bank, diskontosatsen +6% p. a.

Ved kongelig resolusjon av 19. april ble

det fremmet en odelstingsproposisjon om endring i kredittloven. Etter forslaget skal § 12 gis en tilføyelse, slik at Kongen får adgang til å begrense omfanget av den enkelte kredittinstitusjons garantier i låneforhold hvor det ikke er en kredittinstitusjon som er långiver eller låntaker og hvor lånet ikke er tatt opp på obligasjonsmarkedet. Hensikten er å kunne begrense omfanget

av transaksjoner på det uregulerte kredittmarked. Det er dessuten foreslått å endre § 14 slik at den gir klar hjemmel for Kongen til å regulere høyeste rente og provisjon for alle kategorier av utlån uansett hvem som står som långiver. Hensikten med denne endringen er å kunne regulere rente- og provisjonssatsene ved lånetransaksjoner også på det uregulerte kredittmarked.

Renteutvikling, diskontoheving og renteforståelse

Leif Eide¹⁾

Den 7. november 1973 avgav et underutvalg under Det kredittpolitiske samarbeidsutvalg en enstemmig innstilling med tittel «En vurdering av renteutviklingen og rentestrukturen i Norge». Direktør *Einar Magnussen*, Norges Bank, var formann i underutvalget, det såkalte Renteutvalget. Øvrige medlemmer var direktør *Helge Asdahl* fra Sparebankforeningen i Norge, direktør *Knut Henriksen*, De norske Livsforsikringsselskapers Forening og direktør *Kaare Petersen* fra Den norske Bankforening. Konsulent *Leif Eide*, Norges Bank, var utvalgets sekretær.

Innstillingen var fortrolig inntil den 29. mars i år, men er nå publisert. Den er utgitt som et særskilt hefte, som nummer 2 i Norges Banks skriftserie.

Den 29. mars 1974 ble Norges Banks diskonto hevet fra 4,5% til 5,5% samtidig som Regjeringen hevet en rekke rentesatser. En stund senere, den 18. april i år, ble det oppnådd enighet i Det kredittpolitiske råd om en ny renteforståelse. I rådet sitter representanter for myndighetene og for foretningssbankenes, sparebankenes og livsforsikringsselskaperens foreninger.

Renteutvalgets innstilling spilte en sentral rolle i de overveielser som gikk forut for renteendringene i mars og april. Det kan derfor være av interesse å se litt nærmere på

¹⁾ Leif Eide, cand. oecon. 1965, konsulent i Pengepolitisk avdeling i Norges Bank.

en del av renteutvalgets konklusjoner og tilrådinger og prøve å trekke en linje videre og se på hva som skjedde senere.

Renteutvalgets innstilling

Bakgrunnen for nedsettelsen av et renteutvalg var to brev fra Sparebankforeningen til Finansdepartementet i mars 1973. Her hevdet Sparebankforeningen at myndighetenes rentepolitikk hadde skapt en rentestruktur som innebar en svekkelse av sparebankenes inntjeningsevne og tvunget sparebankene til å føre en utlånspolitik som hverken bankene, låntakerne, långiverne eller myndighetene ønsket.

Renteutvalget fikk som mandat å vurdere rentestrukturen og komme med eventuelle forslag til endringer i denne. Utvalget kom imidlertid raskt til den konklusjon at det var umulig å skille fullstendig mellom nivå og struktur i en vurdering av rentepolitikens konsekvenser. I sin analyse av den faktiske utvikling og av de konsekvenser utviklingen hadde fått for kredittsystemets struktur og virkemåte, opererte derfor utvalget relativt fritt i forhold til mandatet.

De statistiske beregninger som utvalget foretok, viser følgende hovedtrekk:

1. Fra 1955 til 1972 økte bankenes gjennomsnittlige utlansrenter med 3 prosent-

poeng, fra 1961 med 2 prosentpoeng. I løpet av denne perioden ble Norges Banks diskontosats hevet med 1 prosentpoeng, men en må anta at også diskontohevingen i 1955 har bidratt til oppgangen i utlånsrentene.

2. Det nominelle rentenivå i Norge har gjennomgående ligget lavt og vært stabilt i internasjonal sammenheng.

3. På grunn av den økende takt i prisstigningen har realrenten (dvs. den nominelle rente deflatert med stigningen i konsumprisindeksen) vært synkende i de senere år.

4. Utviklingen har vært forskjellig for de enkelte rentesatser. Mens den reelle avkastningen for selv den mest langsiktige form for innskudd i gjennomsnitt har vært negativ for årene 1960–72, er realrenten for de normerte utlånsformer (dvs. rentesatser som direkte eller indirekte er blitt stipulert av myndighetene), blitt negativ i 70-årene. Rentesatsene for ikke-normerte utlånsformer har økt markert sterkere enn for de normerte, slik at nedgangen i realrenten for de ikke-normerte låneformer har vært mer moderat enn for de normerte. Det har vært en betydelig økning i låneprovisjonenes betydning. I visse perioder har dessuten låneomkostningene for en del låneformer vært høyere i Norge enn i andre land. Dette har ført til pågang på Norges Bank for å få anledning til å reise lån i utlandet.

5. Den sterkeste veksten i renten for de ikke normerte utlånsformer har skjedd samtidig med at bankene har økt andelen av utlån som tilhører denne gruppen. Renteinntektene har derfor økt atskillig sterkere

enn hva en umiddelbart kunne vente med den førte rentepolitikken.

6. Både forretnings- og sparebankenes renteinntekter i siste 10-års periode har økt sterkere enn renteutgiftene, slik at rentemarginen har gått opp. Særlig utpreget var dette for sparebankene. På den annen side har forretningsbankenes inntekter av provisjoner, agio o. l. økt sterkere enn for sparebankene, slik at dekningsbidraget har økt om lag like sterkt i begge bankgrupper. Utgiftene, særlig administrasjonsutgiftene, har imidlertid økt enda sterkere, slik at nettooverskuddet og egenkapitalen har vært fallende.

7. Den sterke veksten i bankenes administrasjonsutgifter er i første rekke et resultat av en sterk sysselsettingsøkning. Fra 1963 til 1971 ble antallet funksjonærer i sparebankene nær doblet og i forretningsbankene var økningen vel 60%. Til sammenlikning økte total sysselsetting med 5%. I de tjenesteytende næringer var sysselsettingsveksten 18% og for offentlig tjenesteyting 27%.

I analysen av årsakene til den skisserte renteutvikling og hvilke virkninger den kan ha hatt, legger utvalget stor vekt på virkningen av en delvis regulering i et ellers relativt markedsorientert system. Det konstaterer at bankenes utgifter har steget sterkt, blant annet i forbindelse med at innskuddsmassen har forskjøvet seg mot høyere forrentede former og med den sterke sysselsettingsveksten i bankene, som i stor grad må antas å ha sammenheng med veksten i betalingsformidlingen. Siden myndighetenes rentepolitikk i første rekke har tatt sikte på å holde visse av kredittinstitusjo-

nenes utlånsrenter stabile, har bankene følt et kostnadmessig behov for å la utlånsrenten for de ikke-normerte utlånsarter gli oppover, (veksellån, gjeldsbrevlån og enkelte provisjonssatser). Samtidig har det i praksis vært svært vanskelig å oppnå enkelte normerte lån, for eksempel 1. prioritets pantelån i boliger og de såkalte «§15-lån». En må regne med at en betydelig del av låntakerne med låneformål som ifølge myndighetenes rentemålsettinger tilhører prioriterte og dermed normerte formål i stedet har opptatt lån til ikke-normerte og dermed høyere rente i kredittinstitusjonene ellers i det «grå» marked. Det er ikke gitt at de som har falt utenom fortrinnsbehandlingen har vært de som har hatt minst behov for fortrinnsbehandling. Rentenoreringen har også slått skjevt ut overfor de forskjellige kredittinstitusjoner, idet noen er blitt regulert nær 100% (livsforsikringsselskapene), mens andre er gått fri (finansieringsselskapene og det «grå» marked). Bankene kommer i en mellomstilling, men også for dem har antakelig utslaget vært skjevt, både mellom forretningsbanker og sparebanker og innenfor disse hovedgrupper.

Utenom de sosiale målsettinger for myndighetenes politikk – å holde lave og stabile rentesatser – har det vært et ønske om å fremme de langsiktige («produktive») investeringer som det er antatt er særlig rentefølsomme. Dessuten var det antakelig i de første årene etter krigen et ønske om å sikre at den totale etterspørsel etter kreditt var stor nok til å opprettholde en full utnyttelse av ressursene. Politikken med å holde lave og stabile nominelle rentesatser i en periode med sterkt etterspørselspress og høyt og til dels tiltakende prisstigning, som har vært det typiske i de senere år, har imidlertid

gitt som resultat en meget lav og til dels negativ realrente for lånte midler. Dette har igjen bidratt til en meget sterkere etterspørsel etter kreditt enn det som har vært mulig å tilfredsstille innenfor de rammer som er gitt av tilgangen av ressurser. I et slikt system er en nødt til å bruke en form for kredittrasjonering som i større eller mindre grad bygger på de enkelte institusjoners oppfatning om hva som bør få adgang til det privilegerte marked, men det er usikkert i hvor stor grad de mest profitable prosjekter (enten bedriftsøkonomisk eller samfunnsøkonomisk) blir finansiert under et slikt system.

Ut fra denne vurdering av konsekvensene av den faktisk førte rentepolitikk kan det ligge nær å trekke den konklusjon at det har vært en betydelig avstand mellom de målsettinger som lå bak rentenoreringen og den reelle virkning normeringen har hatt. Myndighetene har dessuten latt være å bruke en bevegelig rente som et virkemiddel i den økonomiske politikken. Utvalget legger derfor fram sine egne synspunkter på rentens funksjon i forhold til de økonomiske målsettinger.

Et eventuelt forsøk på å konstruere en «riktig» rentestruktur avvises, idet det vises til en rekke markedsmessige og økonomisk/politiske faktorer som påvirker rentestrukturen og som kan endre seg betydelig over tiden. Utvalget er imidlertid av den oppfatning at både rentenivå og rentestruktur må styres av myndighetene. Det hevder likevel at det ikke er riktig å holde den nominelle renten stabil under skiftende etterspørsels- og prisforhold, slik at det oppstår en svært stor avstand mellom faktisk rente og hva som ville være en markedsbestemt rente. En fastholding av et nomi-

nelt rentenivå for visse lånekategorier og kredittinstitusjoner antas lett å kunne føre til at ressursene ikke tilfaller de prosjekter som gir størst avkastning, samtidig med at den medvirker til å vanskeliggjøre kredittsystemets oppgave som formidler mellom låntaker og långiver. En eventuell utvidelse av området for renteregulering og en opprettholdelse av avstanden til de antatte markedsvilkår antas å gi store administrative problemer med å styre kredittallokeringen. En slik regulering vil samtidig bety en ytterligere stimulans til at en økende andel av kreditten gis utenom det etablerte kredittsystem.

På basis av sine synspunkter kommer utvalget med enkelte tilrådinge om hvilke endringer som burde iverksettes.

Det tilrås at veksten i bankenes administrasjonsomkostninger ikke tillegges noen avgjørende betydning i spørsmålet om hvorvidt rentemarginen burde økes siden en betydelig del av bankenes omkostninger skyldes en sterkt utvidet gratis eller underpriset tjenesteyting. En fortsatt økning av rentemarginen vil kunne føre til at bankene vil tape sin markedsandel innenfor kredittsystemet. Det tilrås derimot at det blir satt fortgang i arbeidet med å gjennomføre prinsippet om at de som benytter seg av bankenes tjenestetilbud også dekker omkostningene. Utvalget legger imidlertid ingen vurdering i dette om at bankenes betalingsformidling er mer kostbar enn andre former for betalingsformidling.

Banksystemet har til dels karakter av å være kartellisert. Myndighetenes politikk har dessuten medvirket til at låneomkostningene for enkelte utlånsformer har steget spesielt sterkt, samtidig som innskuddsrenten har ligget lavt. Utvalgets oppfatning er

at en burde øke konkurransen mellom bankene og få denne dreiet bort fra gratis-tjenester og over på innskudds- og utlåns-vilkår.

Betingelsene for finansiell sparing finner utvalget stort sett har vært slik at de kan ha virket som en tilskyndelse til å investere i realaktiva eller til å la midlene gå utenom det organiserte kredittmarked. Derimot har visse kundegrupper med særlig store innskudd nytt godt av en høyere avkastning av innskudd på særvilkår. Dessuten er det til dels en lite rasjonell sammenheng mellom innskuddsform, rente, likviditetsgrad og transaksjonsomkostninger. Utvalget anbefaler derfor en omlegging av innskuddsordningen slik at denne sammenhengen blir sterkere.

Et hovedpunkt ved norsk rentepolitikk har vært dens selektive karakter (rimelige kreditter til bestemte formål). Utvalget har forståelse for at visse formål har krav på rimelige kreditter ut fra sosiale kriterier eller at visse investeringer har en samfunnsøkonomisk betydning som ikke kan måles ved den bedriftsøkonomiske avkastning. I slike tilfelle anbefales det imidlertid at subsidieringen gis på en annen måte enn ved at enkelte av kredittinstitusjonenes rentesatser låses fast på et bestemt maksimalnivå. Utvalget foreslår derfor at låneformål som ut fra sikkerhetsmessige, kostnadsmessige eller andre forhold ikke skiller seg nevneverdig fra andre lån som kredittinstitusjonene gir, heller ikke bør gis gunstigere betingelser enn andre lån. Dette har relevans for blant annet de såkalte § 15-lånene, boligbyggelån til Husbankhus og kommunallån.

En mer fleksibel rentepolitikk for de korte rentesatser kan best oppnås ved å innføre en variabel rente for statskasseveksler mener utvalget. Men også den lange rente,

særlig for nye lån, bør tilpasses bedre blant annet til prisutviklingen. For inngåtte kontrakter bør derimot låntakeren gis anledning til å sikre seg mot endring av vilkårene i en viss periode. Spesielt for boliglånene bør det vurderes en innføring av en låneordning med progressivt stigende avdrag for å sikre at boutgiftene blir bedre tilpasset inntektsutviklingen.

En heving av rentenivået for obligasjoner utsetter imidlertid kredittinstitusjonene for tap siden de i lang tid vil få en avkastning på disse som er lavere enn det de ville få på nye obligasjoner. På bakgrunn av de virkemidler som har vært brukt for å få kredittinstitusjonene til å overta obligasjonene, uttrykker utvalget stor tvil om det er riktig at tapet blir pålagt de samme institusjoner. For fremtiden mener utvalget noen av disse problemene kan unngås, dels ved en oppjustering av vilkårene for § 15-obligasjonene, og dels ved at statsgjelden bringes over på mer kortsiktig basis, alternativt ved at det tilbys obligasjoner hvor renten er justerbar i forhold til renten for tilsvarende nye obligasjonslån.

Diskontoheving og ny renteerklering

Ønsket om endring i rentepolitikken ble tidlig trukket inn i overveielsene om endringer i det økonomisk-politiske opplegget for 1974.

Den 26. mars sendte Finansdepartementet et brev til Norges Bank hvor det redegjorde for visse renteendringer som Regjeringen overveiet å gjennomføre. Disse gikk i store trekk ut på at renten på lange statslån (12 år) skulle økes med 1% p. a., de korte (5 års obligasjoner) skulle økes med 1¼%.

Stort sett skulle renten for de andre av statens innlåns- og utlånsrenter økes med 1%, bortsett fra for Husbanken, Distriktenes utbyggingsfond og Landbruksbankens boligfinansiering. Normeringen av rentesatsene for lån med statsgaranti, kommunalganti og for nye kommunale lån skulle opprettholdes, og renten økes med 1% p. a. Etter departementets syn burde det komme i stand en ny renteforståelse «som kan bidra til å sikre en varig bedring i rentestrukturen».

I sitt svarbrev pekte Norges Bank på at en stor del av det grunnlag som utformingen av norsk rentepolitikk hadde vært basert på, etter hvert var kommet i en annen stilling. Det har i en lang rekke år vært en hovedoppgave å begrense investeringsetterspørselen, og det er neppe behov for ved en lav rente å oppmuntre til en videre utbygging av de begrensede naturressurser. Tilgjengelig statistisk informasjon støttet heller ikke antakelsen om at den fordelingsmessige virkning av en lav rente har vært til fordel for de lavere inntektslag eller andre økonomisk svake grupper.

Når obligasjonsrenten skulle heves, fant direksjonen at en samtidig burde heve diskontosatsen. Direksjonen mente også at det var behov for en ny renteforståelse siden «det i den nåværende situasjon ville være vanskelig å akseptere en fri rentedannelse for kredittinstitusjonenes utlån». Rentekriteriene burde i første rekke omfatte renten på 1. prioritets pantelån i boliger, renten på pantelån til driftsbygninger i jordbruket og boligbyggelån med konverterings-tilsagn fra Statens Husbank (heving med 1% p. a.). En ny renteavtale burde også inneholde en klar forpliktelse for kredittinstitusjonene til gradvis å øke tilførselen av pantelån til et mer normalt omfang, og

kredittinstitusjonene burde ta på seg å stanse renteglidningen på øvrige utlån. Disse utlånsrenter ble det forutsatt normalt ikke skulle økes.

I sin pakkeløsning (St. prp. nr. 102) uttalte Regjeringen at det var nødvendig å bremse investeringsveksten i 1974, bl. a. ved å heve renten. Det ble pekt på at rentehevingen stort sett vil ha positive virkninger på inntektsfordelingen idet netto-renteutgifter som andel av bruttoinntektene gjennomgående øker med stigende inntekt. Regjeringen ville imidlertid ikke endre hovedlinjen i kredittpolitikken. Den gikk fortsatt inn for å opprettholde et lavt og stabilt langsiktig rentenivå samt ikke å bruke en bevegelig rente som et virkemiddel i penge- og kredittpolitikken, men heller å styre kredittmengden og kredittkanaliseringen ved andre og direkte virkemidler. Regjeringen fant at de tidligere renteforståelser hadde hatt visse svakheter, idet det hadde vist seg vanskelig å unngå vridninger i rentestrukturen og i valg av utlånsformer (blant annet når det gjaldt boligfinansiering) som i betydelig grad gikk på tvers av myndighetenes intensjoner. En fant det derfor nødvendig å få en ny renteforståelse der rentenormen for 1. prioritets boligpantelån, pantelån til driftsbygninger i jordbruket og boligpantelån med konverteringstilsagn fra statens boligbanker skulle heves med 1 prosentenhet, og der kredittinstitusjonene tok på seg å stoppe glidningen i de ikke normerte rentesatser slik at den nye renteforståelsen gav en reell justering av rentestrukturen. Kredittinstitusjonene måtte derfor ikke innføre nye provisjonsformer eller forhøye eksisterende provisjoner uten etter samråd med myndighetene. Det skulle dessuten være en klar forpliktelse for kredittinstitusjonene til

å øke tilførslene av pantelån. Innskuddsrenten skulle som en hovedregel heves med 1 prosentenhet.

Den nye renteforståelsen

I møte i Det kredittpolitiske råd 29. mars ble kredittinstitusjonenes representanter orientert om Regjeringens rentepolitiske synspunkter og de iverksatte rentehevinger. Det var enighet om at de videre drøftinger om renteforståelsen skulle foregå i regi av Det kredittpolitiske samarbeidsutvalg.

Sentrale punkter i de drøftinger som foregikk i Kredittpolitisk samarbeidsutvalg i de følgende uker var utviklingen i bankenes fortjenestesituasjon med de rentesatser som var lagt til grunn i Stortingsproposisjon nr. 102. I diskusjonen tok bankene utgangspunkt i en heving av alle innskuddsrenter med en prosent enhet, og sammenliknet dette med den foreslåtte heving av de enkelte utlånsrenter. Resultatet viste en betydelig reduksjon i rentemarginen. Dette skyldes at renten ikke skulle heves for en stor del av de eksisterende normerte utlån (ihendehaverobligasjoner og kommunale lån). For nye lån ville bankene derimot få en høyere avkastning på sine midler. Dessuten var det forutsatt at renten for de unormerte lånekategorier (blant annet gjeldsbrevlån og veksellån) ikke skulle heves, mens rentehevingen for kassekredittlån var liten.

Tanken om å heve renten for innskudd fra publikum med 1 prosentpoeng ble foreløpig oppgitt. På tross av den lavere økningen en kom fram til for innskuddsrenten, viste imidlertid beregningene at sparebankene som gruppe ville få en underdekning i den første tiden, og at det samme antakelig

ville skje for forretningsbankene ute i distriktene. Det var da høyst motvillig at disse bankgrupper sluttet seg til renteforståelsen, noe som gjenspeiler seg i brevene fra de respektive foreningene. For Sparebankforeningen var den utslagsgivende faktor at bankene ble stilt overfor alternativet mellom å godta renteforståelsen eller å få utlånsrentene regulert direkte ved Kredittlovens § 14.

De forskjellige rentesatser som er omfattet av renteforståelsen (Prosent p. a.)

	Tidligere satser	Nye satser
<i>Utlån:</i>		
1. prioritets pantelån i boliger	6	7
1. prioritets pantelån i driftsbygninger i jordbruket	6	7
Boligbyggelån ¹⁾	6	7
Kassekreditt ¹⁾	6	6,5
<i>Innskudd:</i>		
Sparevilkår	3	3,5
12 måneders oppsigelse	5	5,5

¹⁾ For byggelån med konverteringstilsagn fra statens boligbanker endres provisjonen fra 0,5% engangsprovisjon til 1/8% pr. kvartal av det innvilgede beløp. For andre byggelån og kassekreditter reduseres provisjonen fra 3/8 til 1/3% pr. kvartal.

Renteforståelsen sier at det bør skje en heving på en prosent for andre pantelån enn nevnt. Kredittinstitusjonene skal gi lån på vilkår som for pantobligasjonslån til tilsvarende prioritet når de gir lån til finansiering av bolig mot sikkerhet i boligen. Renten for andre typer lån forutsettes som hovedregel ikke hevet og heller ikke må det innføres andre provisjoner eller gebyrer på utlån før etter samråd med myndighetene. Ytterligere

hevinger av innskuddsrenten skal skje når bankenes inntektssituasjon tillater det.

I tillegg til disse spesifikke rentesatser inneholder renteforståelsen andre rekommendasjoner. Dette gjelder innføringen av en låneform med stigende avdrag, en forenklet innskuddsstruktur og en utbygging av gebyrsystemet for bankenes tjenester. Forsikrings-selskapene skal ikke nytte forhåndstilsagn om boligpantelån som virkemiddel i sin akquisisjonsvirksomhet. Dersom organisasjonene eller deres medlemmer ønsker å foreta endringer i de renteforhold som dekkes av forståelsen skal saken først drøftes i de kredittpolitiske samarbeidsorganer.

Som påpekt i brevene fra bankenes organisasjoner som fulgte med renteforståelsen følte bankene at det var særlig vanskelig å akseptere at renten på de unormerte rentesatser ikke skulle heves. Sparebankforeningen sa mellom annet at en forutsetning for anbefaling av renteforståelsen er at sparebanker som har lave rentesatser på de unormerte lån skal kunne justere disse opp til et nivå som praktiseres i andre banker. Den minnet også om at det er sparebankene selv som fastsetter sine innskudds- og utlånsrenter, og at anbefalingen fra styret i Sparebankforeningen ikke bandt den enkelte sparebank.

Renteutvalgets anbefalinger og den faktiske rentepolitikk

Regjeringens rentepolitikk, slik den kommer til uttrykk i Stortingsproposisjonen og renteforståelsen, går inn for å justere opp renten på en del normerte utlånsformer i forhold til de tidligere unormerte. Dessuten er avkastningen på de kortsiktige statspapirer økt noe i forhold til de langsiktige. Regjeringen

har tydeligvis sluttet seg til det syn at utviklingen i bankenes administrasjonskostnader ikke skulle tillegges noen avgjørende vekt for om rentemarginen skulle økes, og den går inn for en utvidelse av gebyrsystemet for bankenes tjenester. Dessuten går den inn for den anbefalte avdragsordningen for boliglån og en revisjon av innskuddssystemet.

Et sentralt punkt i Renteutvalgets innstilling er at rentenivå og rentestruktur må være gjenstand for styring av myndighetene. Utvalget reiste imidlertid tvil om berettigelsen av rentepolitikkens selektive karakter (at rentesatsene på en del utlånsformer er blitt holdt spesielt lave). Det hevdet også

at lave og stabile rentesatser uavhengig av den økonomiske situasjon ikke kunne sies å være i samsvar med de økonomiske målsettinger, og at rentepolitikken derfor burde gjøres mer fleksibel.

Den endring som ble foretatt i rentepolitikken i forbindelse med diskontohevingen, imøtekom noen av Renteutvalgets tilrådinger. Det gjenstår imidlertid å se om rentepolitikken på de mer vesentlige punkter vil bli endret i den retning som er anbefalt av Renteutvalget. I den utstrekning rentenivå og rentestruktur fortsatt holdes så fast som tidligere, må en også regne med at de fleste av de uheldige utslag Renteutvalget pekte på, vil være til stede.

Overføring av Bankinspeksjonen til Norges Bank

Arne Bondevik og Håkon Sannes¹⁾

Ved kongelig resolusjon av 19. januar 1968 ble det oppnevnt et utvalg til å gjennomgå lovgivningen om pengevesenet og Norges Bank.

Utvalget fikk denne sammensetning: høyesterettsdommer (nå justitiarius) *Rolv Rysdal*, formann, bankdirektør *Arne Jensen*, høyesterettsadvokat *Fredrik Moe*, professor, dr. juris. *Carsten Smith*, professor, dr. oecon. *Preben Munthe*, kontorsjef *Karl Skjæveland*, byrettsjustitiarius *Andreas Cappelen*, stortingsmann *Hans Rossbach*, professor, dr. philos. *Gerhard Stoltz* og ekspedisjonssjef *Egil Bakke*. Cand. jur. *Arne Bondevik*, cand. jur. *Viking Mestad* og cand. oecon. *Håkon Sannes* har vært sekretærer for utvalgets delinnstilling om overføring av Bankinspeksjonen til Norges Bank.

I mandatet ble det ikke spesielt nevnt at utvalget også skulle vurdere tilsynsloven av 7. desember 1956 nr. 1 og spørsmålet om Bankinspeksjonens organisasjon. I tilknytning til en revisjon av tilsynsloven i 1971 ble det imidlertid klarlagt at utvalget på bakgrunn av at utviklingstendensene i det offentlige banktilsyn også skulle vurdere Bankinspeksjonens arbeidsprogram og organisasjon. Utvalget tok derfor opp disse spørsmål til behandling i 1971-72.

¹⁾ Arne Bondevik, cand. jur. 1957, konsulent i Administrasjonsavdelingen i Norges Bank. Håkon Sannes, cand. oecon. 1960, kontorsjef i Pengepoltisk avdeling i Norges Bank.

Den 21. januar 1974 bad Finansdepartementet om at utvalget, uten å avvente avslutningen av hele sitt arbeid, så snart som mulig skulle avgi en særskilt utredning om organiseringen av det offentlige tilsyn med banker og andre kredittinstitusjoner.

Utvalget som la fram sin utredning 22. mars 1974, rår til at Bankinspeksjonens virksomhet blir overført til Norges Bank. Overføringen foreslås gjennomført ved en særlov. Utvalget antyder at det vil komme tilbake til spørsmålet om det offentlige banktilsyn i sin endelige utredning om pengevesenet og Norges Bank. Særloven antas derfor å bli av midlertidig karakter.

Utvalgets utredning foreligger trykt i Norges offentlige utredninger NOU 1974: 23.

Nedenfor gjengis i korthet hovedpunktene i utvalgets tilråding.

Både Bankinspeksjonen og Norges Bank har i sine uttalelser til utvalget anbefalt en sammenslåing av de to institusjoner. Ingen av dem kan se noe prinsipielt betenkelig i at Bankinspeksjonens oppgaver blir overtatt av Norges Bank. Begge peker på at sammenlutningen vil bety en forenkling og rasjonalisering og gi muligheter for et mer effektivt tilsyn med kredittinstitusjonene. Den omstendighet at både Bankinspeksjonen og Norges Bank går inn for integrasjon, bør etter utvalgets oppfatning tillegges vekt og

utvalget kan stort sett slutte seg til deres synspunkter.

Bankinspeksjonen fikk sin nåværende organisasjonsform i 1924. Myndighetene stod den gang overfor sikkerhetsmessige oppgaver i bankvesenet. Det var derfor naturlig at det offentlige tilsyn tok utgangspunkt i den enkelte banks virksomhet og i hensynet til innskyternes interesser. Tilsynet fikk derfor en utpreget teknisk karakter.

Utviklingen innen kredittvesenet siden den gang har vært dyptgripende, og tilsynet har derfor fått et annet innhold. Bankenes egne kontrollorganer, revisjon og kontrollkomitéer, er mer effektive enn før og har stort sett gjort den tidligere detaljkontroll overflødig. De større kredittinstitusjoner er dessuten godt utstyrt med ekspertise på forskjellige områder.

Tilsyn med kredittinstitusjonenes likviditet var lenge en sentral oppgave for Bankinspeksjonen. I dag kan det imidlertid neppe tenkes at likviditetssituasjonen i en bank vil føre til at den må innstille sine betalinger så sant den er solvent. Likviditetsreglene i banklovene av 1961 som skal sikre at bankene kan dekke sine skyldnader ved forfall, har derfor vesentlig mindre betydning enn tidligere som garanti for innskyternes interesser. Dertil kommer at de reservekrav som hittil har vært pålagt etter kredittlovens regler, rent faktisk har medført at bankene har måttet holde en større del av sine midler i likvider enn etter banklovenes regler om likviditetsreserver.

Som ledd i den økonomiske politikk betraktes det i dag som myndighetenes ansvar å regulere likviditeten i kredittsystemet. Dette er en sentral oppgave for Norges Bank. Den innebærer at banken må følge likviditetsutviklingen innen bankvesenet

nøye. Dette gjelder både for bankvesenet generelt og for grupper av banker, f. eks. sparebanker og forretningsbanker, banker i de ulike distrikter, banker av forskjellig størrelse osv. Sentralbanken bør derfor være i relativt nær kontakt med de enkelte banker og se til at de følger det kredittpolitiske opplegg.

Samtidig som utviklingen har medført at det tradisjonelle tilsyn med bankene er blitt mindre betydningsfullt enn før, har det foregått en utvidelse av sikringsfondenes virksomhet. Særlig Sparebankenes sikringsfond har etter hvert fått et betydelig omfang. Utviklingen knytter seg særlig til virksomheten ved sikringsfondets revisjonskontor, som ble opprettet 1. februar 1964. Formålet med kontoret var dels å etablere et serviceorgan for revisjonen i sparebankene og dels å utvirke en generell heving av det faglige nivå i bankenes revisjon.

Ved en lovendring i 1970 ble det gjennomført visse endringer i bestemmelsene om Sparebankenes sikringsfond. Dette har lagt grunnlaget for en betydelig utvidelse av fondets virksomhet. Således ble det åpnet adgang for Bankinspeksjonen til å gi fondet fullmakt til å treffe enkelte vedtak som etter sparebankloven tilligger inspeksjonen, jfr. sparebanklovens § 42, annet ledd. Som en følge av disse endringene har fondet nå fullmakt til bl. a. å fastsette regler for sparebankenes regnskaper og til å dispensere fra sparebanklovens bestemmelser om plassering av midler i fast eiendom og om anvendelse av overskudd, jfr. sparebanklovens § 28, tredje ledd, § 24, tredje ledd nr. 3 og § 32, første ledd. Videre har sikringsfondet fått hjemmel til å granske medlemsbankenes regnskaper og revisjonsforhold, vurdere forvaltningen og å kreve fremlagt de nødven-

dige dokumentasjoner, jfr. sparebanklovens §42, første ledd.

Med utgangspunkt i forarbeidene til endringsloven av 1970 har Bankinspeksjonen i brev av 6. februar 1973 tatt opp med Sparebankenes sikringsfond hvorledes tilsynet i fremtiden mest hensiktsmessig kan fordeles mellom de to organer. Det blir i henvendelsen pekt på at loven ikke gir noen alminnelig hjemmel for å delegerer tilsynsmyndighet til fondet. Inspeksjonen antar imidlertid at den kan tilpasse sin egen virksomhet etter den kontroll som til enhver tid utøves av fondet. Det skulle således ikke være noe til hinder for en utvikling i retning av at sikringsfondet overtar hele tilsynet med sparebankenes likviditet og solvens, og at myndighetene bygger på dette tilsyn. Sparebankenes sikringsfond har sagt seg enig i Bankinspeksjonens oppfatning, og disse retningslinjene er i dag grunnlaget for arbeidsdelingen mellom fondet og inspeksjonen.

Forholdene i forretningsbanksektoren er på mange måter annerledes. Forretningsbankene er ikke så mange, de er i regelen større og har en bedre utbygd egenkontroll. Dette innebærer at det offentlige tilsyn forenkles. I prinsippet er det imidlertid intet til hinder for at også Forretningsbankenes sikringsfond kan overlates tilsynsoppgaver som i dag utføres av Bankinspeksjonen. Det er således mulig at kontrollen med forretningsbankenes likviditet og solvens i fremtiden bør overlates fondet.

På grunnlag av den utvikling som er skissert foran mener utvalget å kunne konstatere at de tradisjonelle tilsynsoppgaver dels har mistet sin betydning og dels er overtatt av bankenes egne organer og sikringsfondene. For å sikre at dette siste kan fortsette, bør det etableres en generell hjemmel for

delegasjon av tilsynsmyndighet til fondene. Hensynet til den tradisjonelle tilsynsvirksomhet skulle etter dette ikke by på vansker i forbindelse med overføringen av Bankinspeksjonen til Norges Bank.

Den kontroll det i fremtiden kan være aktuelt å føre med kredittinstitusjonene vil i stigende grad være å påse at kredittvesenet fungerer på en hensiktsmessig måte og i samsvar med almenne interesser. Dette er også en oppgave for Norges Bank, idet sentralbanken har til oppgave både å fremme et effektivt betalingssystem og å påse at penge-, kreditt- og valutamarkedene fungerer på en hensiktsmessig måte. Den nære kontakt med de enkelte institusjoner som kredittpolitikken forutsetter, taler for at tilsynet med kredittinstitusjonene i sin helhet bør legges under Norges Bank.

Bankinspeksjonen og Norges Bank har på flere områder til dels samme oppgaver. Således blir de to institusjoner i stigende utstrekning trukket inn i saksbehandlingen på de samme saksområder. Dette gjelder f. eks. konsesjonssaker og strukturspørsmål, lovgivningen vedrørende kredittmessige forhold og andre prinsipielle spørsmål som vedrører bank- og kredittvesenet. Etter utvalgets oppfatning vil en sammenslutning av de to institusjoner på disse områder kunne bety en rasjonalisering, uten at det vil gå ut over en forsvarlig behandling.

Bankinspeksjonen er en liten etat. Rent organisasjonsmessig kan dette ha sine fordeler. Personaladministrasjonen blir forholdsvis enkel, og problemene med fordeling av oppgaver og delegering av myndighet og ansvar vesentlig mindre enn under større forhold. På den annen side er Bankinspeksjonens virkeområde relativt snevert. Dette har hittil skapt problemer for rekrutteringen

til etaten. En stor institusjon som Norges Bank med differensierte oppgaver og en mer fleksibel lønns- og personalpolitikk har gitt et allsidig miljø med bedre muligheter for rekruttering og for å gi de ansatte utviklingsmuligheter. Norges Banks administrative apparat med dens avdelingsnett gjør det dessuten mulig å ha en nær kontakt med banker over hele landet.

Hvorledes tilsynsvirksomheten organisasjonsmessig bør innpasses i Norges Banks administrative apparat, er et spørsmål utvalget ikke har funnet grunn til å gå inn på.

Som utøvende organ for viktige deler av penge-, kreditt- og valutapolitikken fører Norges Bank kontroll med at retningslinjer og forskrifter gitt i medhold av kredittloven og valutareguleringsloven, etterleves av kredittinstitusjonene. Banken fastsetter ellers vilkårene for sine utlån, markedsoperasjoner og valutatransaksjoner i samsvar med myndighetenes økonomiske opplegg. Den tar også hensyn til myndighetenes ønskemål ved plassering av de offisielle valutareserver, ved sine utlån til spesielle formål i distrikter med svakt utbygd kredittvesen, ved lån til banker som ledd i likviditetspolitikken og ved lån til banker på særvilkår for å løse spesielle problemer. Norges Banks nære kontakt med kredittvesenet i Norge og dens utenlandske bankforbindelser gjør at den også kan formidle myndighetenes intensjoner med den økonomiske politikk gjennom drøftinger med kredittinstitusjonene for å løse enkelt nærings og enkeltbedrifters kredittbehov.

Det kan hevdes at dette skaper problemer i forhold til de tilsynsoppgaver banken overtar fra Bankinspeksjonen. Særlig vil dette

kunne gjelde Norges Banks deltakelse i a meta-engasjementer. Norges Bank har imidlertid påpekt at det ikke vil være noe til hinder for å avvikle slike ameta-ordninger og å løse disse kredittbehov på annen måte. Utvalget har gått ut fra at en slik avvikling vil finne sted dersom inspeksjonens oppgaver blir overført til Norges Bank.

Norges Bank yter i en viss utstrekning også direkte lån til næringslivet. Disse utlån har normalt ingen tilknytning til de private kredittinstitusjoners egne engasjementer. De kan imidlertid være gitt under forutsetning av at også andre banker og kredittinstitusjoner deltar i finansieringen. Denne utlånsvirksomhet er av beskjedent omfang og kredittpolitisk av mindre betydning. Virksomheten har imidlertid en viss distriktspolitisk betydning, da den i det vesentlige er konsentrert om distrikter der de lokale banker er relativt svake. Dette innebærer at Norges Bank i disse tilfellene ikke opptrer i konkurranse med de eksisterende banker, men som et supplement til disse. Virksomheten vil således neppe skape problemer for sentralbankens eventuelle funksjon som tilsynsmyndighet. Til dette kommer at den omlegging av tilsynet som er nevnt foran, vil redusere et eventuelt motsetningsforhold til det minimale. I den utstrekning sikringsfondene overtar tilsynet med bankenes likviditet og solvens, vil mulige betenkeligheter bortfalle.

Etter en samlet vurdering er utvalget blitt stående ved å foreslå at Bankinspeksjonens virksomhet etter tilsynsloven av 7. desember 1956 nr. 1, og gjøremål inspeksjonen utfører etter andre lover, blir overført til Norges Bank.

Utvalget har som nevnt da spesielt lagt vekt på at både Bankinspeksjonen og Norges Bank har rådd til at de to institusjoner slås sammen og har for sitt vedkommende ingen avgjørende betenkeligheter ved at Norges Bank overtar Bankinspeksjonens funksjoner.

Ved utarbeidingen av lovforslaget med motiver har utvalget lagt til grunn at sparebankene og forretningsbankene er undergitt de gjeldende lover av 24. mai 1961 nr. 1 og 2. Utvalget vil i sin innstilling om pengevesenet og Norges Bank komme tilbake til spørsmålet om det offentlige banktilsyn og i den forbindelse vurdere om endringer som måtte bli foretatt i banklovene, også bør lede til endringer i tilsynet til bankene.

Etter lovutkastets § 1 første ledd, foreslår utvalget at tilsynsmyndigheten etter lov av 7. desember 1956 nr. 1 blir overført til Norges Bank. Også gjøremål tillagt Bankinspeksjonen etter andre lover foreslås overført. Slike gjøremål har Bankinspeksjonen i dag etter en rekke bestemmelser i de to

banklovene og aksjeloven. En generell regel om overføring av disse oppgavene fremstår som alternativ til en endring av over 50 paragrafer i de tre lovene.

Etter utvalgets oppfatning kan bestemmelsen ikke misforstås, og bør derfor kunne aksepteres i en lov som forutsettes å bli av midlertidig karakter.

I § 1 annet ledd, er det foreslått at Kongen skal kunne overføre tilsynsmyndighet til forretnings- og sparebankenes sikringsfond eller andre. Bestemmelsen vil ha betydning for overføring av tilsynsmyndighet ut over det som i dag er hjemlet i sparebanklovens § 42. Den er tatt med for å dekke det behov utvalget antar er til stede for ytterligere å kunne overføre tilsynsoppgaver til sikringsfondene.

Utvalget foreslår også at en del bestemmelser i tilsynsloven blir opphevet, jfr. lovutkastets § 2. Dels gjelder det bestemmelser som allerede er overflødige, dels bestemmelser som vil bli overflødige ved overføringen til Norges Bank.

Ny 10-kroneseddel

G. A. Ødegaard¹⁾

Nye 10-kronesedler av 5. utgave er i ferd med å innta markedet og våre lommebøker. Folk som har fått tak i et eksemplar, later til å finne nyskapningen tiltalende. Seddelen har gjennom sitt kobbertrykk fått en optimistisk blåfarge, en optimisme som kommer godt med i inflasjonstider.

Den nye 10-kroneseddels størrelse er 125 mm x 65 mm, med andre ord 5 mm smalere enn den nåværende 4. utgave, mens lengden er den samme. Papiret er tilsatt blå og røde fibre. Forsiden har et blått kobbertrykk med portrett av *Fridtjof Nansen*. Baksiden har et skipsmotiv og en gjengivelse av billedhugger *Flakstads* «Fiskeren» fra Oslo Rådhus. Seddelen har vannmerke.

Forsidens bunntrykk og alle baksidetrykk er utført i letterset (tørroffset). Seddelen er trykt i seddeltrykkeriets nye rotasjonspresse og leveres ferdig nummerert i hele ark direkte fra papirrullen.

¹⁾ G. A. Ødegaard, hovedkasserer i Norges Bank.

Den nye tieren er tegnet og gravert av seddeltrykkeriets grafikere, *H. Welde* (baksiden) og *K. Løkke-Sørensen* (forsiden).

I gleden over å ha fått et nytt og pent og teknisk avansert betalingsmiddel, er det vanskelig å underslå en viss vemodig følelse. Den gjelder seddelens synkende kjøpekraft. Hvis en sammenlikner med dens første slektning, 10-kroneseddelen av 1. utgave fra 1877, var denne om lag ti ganger mere verd. Hvorfor da legge så mye teknisk «know how» i et produkt som etter hvert teller så lite i handel og vandel? Vel, en har valgt den linje å holde vår seddelfabrikasjon på et høyt nivå, og det er vel trolig en riktig linje. Våre seddeltrykkere kan sitt fag, og de kan neppe tillegges noe ansvar for inflasjonen.

Oppstillingen på neste side viser de viktigste data for de fem 10-kroneutgaver vi har hatt siden 1877.

Utgave	Størrelse (mm)	Portrett
1. utgave 1877	135 x 78	Oscar II
2. » 1901	127 x 72	Christie og Tordenskiold
3. » 1945	127 x 72	Intet, kriseseddel
4. » 1954	125 x 70	Christian Michelsen
5. » 1974	125 x 65	Fridtjof Nansen

Et begrenset og kortvarig fenomen var de såkalte omvekslingssedler og krigssedler som ble trykt i London under siste krig.

At den nye 10-kroneseddelen vil slå sine forgjengere i antall, er det neppe noen tvil om. Årsforbruket er nå om lag 55 millioner sedler, og det er i omløp 41 millioner. Levetiden er således bare om lag åtte måneder. Kanskje nyskapningen kan drøye levetiden og således redusere omkostningene med å produsere dem. 10-kronesedlene representerer 4,3% av seddelomløpet, regnet i verdi, og 39,6% regnet i antall sedler.

Kredittoversikt 1973

- 85 Hovedtrekk ved kreditt- og likviditets-
utviklingen i 1973
- 87 Bankenes virksomhet
- 87 Banksystemets likviditet
- 90 Forretningsbankenes virksomhet
- 93 Sparebankenes virksomhet
- 94 Private finansieringsselskaper
- 97 Livsforsikringsselskapene
- 98 Skadeforsikringsselskapene
- 99 Kredittforeninger o. l.
- 100 Statsbankene
- 101 Folketrygdfondet
- 102 Obligasjonsmarkedet og emisjons-
reguleringen
- 103 Renteutviklingen
- 104 Publikums likviditet

Kredittoversikt 1973

Hovedtrekk ved kreditt- og likviditetsutviklingen i 1973

Norsk økonomi var i 1973 inne i en sterk konjunkturoppgang med utenlandsetterspørselen som den viktigste drivkraften gjennom brorparten av året. Mot slutten av året tok imidlertid den innenlandske etterspørselen etter investeringsvarer seg sterkt opp. Det var særlig investeringer med høy importandel – investeringer i skipsfart og i tilknytning til oljevirksomhet – som økte sterkt, men etter hvert også investeringer i andre norske næringer. Et klart unntak var investeringer i boliger, som økte bare lite utover nivået i 1972. På den annen side var konsumvareetterspørselen svak gjennom hele året, trass i at det fra myndighetenes side var lagt opp til en vekst om lag i takt med veksten i brutto nasjonalproduktet.

Som tidligere førte myndighetene i denne situasjonen en politikk med kredittrasjonering. Kredittpolitikken ble i noen grad vanskeliggjort av til dels stor inngang av kort-siktig kapital som følge av urolige valutaforhold i 1973. Norges Banks intervensjoner i markedet innenfor det valutasamarbeid Norge deltar i, tilførte banksystemet krone-likviditet for betydelige beløp.

Trass i at kredittpolitikken i 1973 må betegnes som «stram» i relasjon til kredittetterspørselen, var den totale spesifiserte

kreditt-tilførsel i 1973 over 15 milliarder kroner, eller ca. 50% høyere enn i det foregående år. Den vesentlige delen av denne mertilførselen gikk imidlertid til oljevirksomheten i Nordsjøen og til rederiene.

Av den totale kreditt-tilførselen kom vel to tredjedeler, eller knappe 11 milliarder, fra innenlandske kilder. Denne andelen var vesentlig mindre enn året før og henger sammen med veksten i kapitaltilførselen til rederier og oljevirksomhet. Den innenlandske kapitaltilførsel i 1973 var likevel i absolutte tall vel 1 600 mill. kroner større enn året før. Tas det hensyn til prisstigningen, må denne veksten betraktes som moderat.

På det innenlandske kredittmarked representerer utlånsøkningen fra forretnings- og sparebankene på kort sikt det største usikkerhetsmoment for de kredittpolitiske myndigheter. I 1973 var det lagt opp til en tilførsel fra bankene på rundt 250 mill. kroner mindre enn i 1972, mens resultatet ble en mertilførsel på over 400 mill. kroner. Allerede tidlig på året var utlånsutviklingen i forretnings- og sparebankene slik at det var aktuelt å sette i verk en kredittpolitisk tilstramning.

Både forretnings- og sparebankenes utlånsstruktur har endret seg markert de siste par år. Så sent som i 1971 var det industrien som var forretningsbankenes største låntakergruppe med over en fjerdedel av de samlede utlån til publikum. Utlån til

boliger og forretningsbygg til utleie hadde ved utgangen av 1973 overtatt denne plassen med knapt en tredjedel av de samlede utlånene. For sparebankene har denne sektoren lenge vært den største låntakergruppen, men andelen har økt sterkt siden 1971 på bekostning av utlånene både til industri og jordbruk/skogbruk. Den sterke utlånsøkningen til boliger og forretningsbygg til utleie fra begge bankgruppene i 1973 kan synes umiddelbart merkelig på bakgrunn av den svake investeringsutviklingen for boliger dette året. En del av forklaringen ligger nok i den kraftige investeringsøkningen i forretningsbygg. Samtidig synes bankene i stadig stigende grad å stå for en midlertidig konvertering av byggelånene til boliger inntil den endelige finansiering er brakt i orden.

Som kjent er de private finansieringsselskapene underlagt direkte utlånsregulering. Innenfor denne kunne de øke sine utlån til publikum med ca. 200 mill. kroner mer enn den økning på 220 mill. kroner som faktisk fant sted i 1973. Disse unyttede muligheter var til dels oppsamlet over en noe lengre periode. Det er mulig at finansieringsselskapenes virksomhet etter hvert kan ha antatt former som ikke blir registrert som utlån til private og kommuner. Dels kan også forklaringen være at bankene i mindre grad enn tidligere har vært villige til å tilføre selskapene midler til utlån på områder der bankene selv har interesser.

På kort sikt vil forsikringssektorens tilgang på midler i hovedsak være gitt. Gjennom omdisponering av midler kan likevel selskapene skaffe seg grunnlag for en utlånsøkning som avviker fra myndighetenes forutsetninger. Når utlånsveksten fra sektoren ble større enn ventet i 1973, hang dette tilsynelatende sammen med en slik omdis-

ponering av midler fra skadeforsikringsselskapenes side. Selskapene holder tradisjonelt en stor del av sine aktiva som fordringer på utlandet. Usikre valutaforhold ute og sterk kredittetterspørsel hjemme kan være forklaringen på den sterke utlånsveksten samtidig med at selskapenes utenlandsfordringer ble redusert. Også livsforsikring stod for en kraftig utlånsvekst i forhold til foregående år, men andelen av midler anvendt til utlån, endret seg bare lite for denne gruppen av selskaper.

Måltallene for statsbankenes utlån er basert på innvilgningsrammene og på visse antakelser om utnyttelsen av rammene. De kredittpolitiske myndigheter har derfor ikke noen fullgod styring på slike utlån over en tolv måneders periode. Særlig er utlånene fra Husbanken, med over 60% av utlånene fra statsbankene, ofte påvirket av forskyvninger over tiden. Når utlånsøkningen fra statsbankene i 1973 ble en del mindre enn forutsatt i kredittopplegget, hang dette i første rekke sammen med at Husbankens utlånsøkning utgjorde en vesentlig mindre andel av lånetilsagnene i 1973 enn i 1972.

Det inngikk som en del av det kredittpolitiske opplegget for 1973 at påtenkte låneopptak i utlandet i noen grad skulle flyttes til det innenlandske obligasjonsmarked. Kreditt-tilførselen fra kredittforeninger o. l. og via obligasjonsmarkedet økte således med over 60% i 1973 sammenliknet med foregående år.

Den direkte kapitalinngang fra utlandet var sterkt influert av internasjonale valuta- og renteforhold i 1973. På den ene side var de urolige forhold bakgrunnen for at fordringer i utenlandsk valuta i stor utstrekning ble trukket hjem og tilført det innenlandske

kredittsystem. På den annen side synes det høye og stigende utenlandske rentenivå å ha vært en kraftig bremse på næringslivets låneopptak ute.

Kapitalinngangen til rederier og oljevirk-somhet i Nordsjøen dominerte den totale inngang fra utlandet i fjor. Inngang til disse sektorene er underlagt liten kredittpolitisk styring, men hvert låneopptak må lisensieres av valutamyndighetene. Kredittbudsjettets tall får derfor karakteren av rene anslag, og den faktiske utvikling avviker ofte betydelig fra forutsetningene.

Rederienes kapitalinngang lå lite over måltallet i 1973. Den kraftige veksten i brutto lånetopptak hadde sine motposter i oppgjør for skip og i en betydelig oppbygging av redernes valutakonti i utlandet. Konti av denne typen, som etter myndighetenes forutsetninger skal benyttes som arbeidskonti, er etter hvert blitt så store at de representerer et betydelig usikkerhetsmoment i den kredittpolitiske styring. Som følge av kursforventninger og endringer i renteforholdene kan lett valuta for betydelige beløp bli trukket hjem og tilført det innenlandske kredittsystem.

Kapitalinngangen til oljevirk-somheten i Nordsjøen får etter alt å dømme, økende ringvirkninger på den norske økonomien selv om importandelen er svært høy i denne sektoren. Sektoren stod for godt over halvparten av den totale kapitalinngang fra utlandet i 1973, men ble likevel betydelig mindre enn ventet fra myndighetenes side. Små tidsforskyvninger i arbeidet med store prosjekter kan her gi betydelige utslag.

Andre kortsiktige kapitaltransaksjoner og statistiske feil kan heller ikke styres i nevneverdig grad. Posten svinger sterkt fra år til år. Betalingsforskyvninger i forbindelse med eksport og import, som utgjør en betydelig

del av kapitalinngang av denne type, påvirkes av rente- og valutaforholdene. Inngangen på 900 mill. kroner i 1973 kan forklares ved at eksportører i økende grad mottok forskuddsbetalinger for eksporten. Dette kunne ha sammenheng med høykonjunkturen generelt sett og med forventning om kursstigning for den norske krone.

Den regulerte kapitalinngangen til andre private og kommuner kan i større grad enn andre poster styres av myndighetene. Utviklingen i 1973 illustrerer imidlertid klart at det i realiteten bare er lisensgivingen som kan styres. Det er opp til den enkelte norske bedrift og kommune som har fått valutalisens å avgjøre hvorvidt den ønsker å benytte seg av adgangen til låneopptak ute. Mens det gjennom lisensgivingen var lagt opp til en regulert kapitalinngang på knappe 600 mill. kroner i 1973, ble det faktiske resultat en utgang på ca. 20 mill. kroner. Forklaringen ligger i første rekke i at bedriftene – antakelig ut fra rentevurderinger – ikke benyttet seg av adgangen til kortsiktige låneopptak i utlandet i den grad myndighetene hadde ventet. Også spesielle faktorer, som hjemkjøp av større aksjeposter i en norsk bedrift og forsinkelsen av Mongstad-anlegget, bidrog til utviklingen.

Bankenes virksomhet

Banksystemets likviditet¹⁾

Også i 1973 fant det sted en tilstramning i bankenes likviditet. Målt i frie likvider, var imidlertid tilstramningen markert mindre enn i de foregående to år. Frie likvider de-

¹⁾ En samlet statistisk oversikt over bankenes likviditet i 1973 er allerede publisert i Penger og Kreditt 1/1974, tabell 6.

fineres som beholdningen av likvide aktiva (primærlikvider og innskudd i utenlandske banker) minus pliktige primærlikvider og totale likviditetslån. Nedgangen var således i 1973 på ca. 600 mill. kroner, mens de tilsvarende tall både for 1972 og 1971 var vel 1,1 milliarder kroner. Frie likvider i prosent av forvaltningskapitalen ved utgangen av de enkelte måneder lå gjennomsnittlig på $\div 2,8\%$ i 1973. Det tilsvarende gjennomsnitt for 1972 var $\div 1,7\%$.

Som det fremgår av figuren nedenfor, er det en merkbar nedgang i frie likvider annehver måned gjennom hele året. Dette har sammenheng med bankenes overføringer av direkte skatter og merverdiavgift til det offentlige.

Valutaforholdene har stor innvirkning på likviditetsutviklingen i banksystemet. Publikum tilførte bankene valuta for vel 1 650 mill. kroner i 1973. For året, sett under ett, var tilførselen av valuta til banksystemet

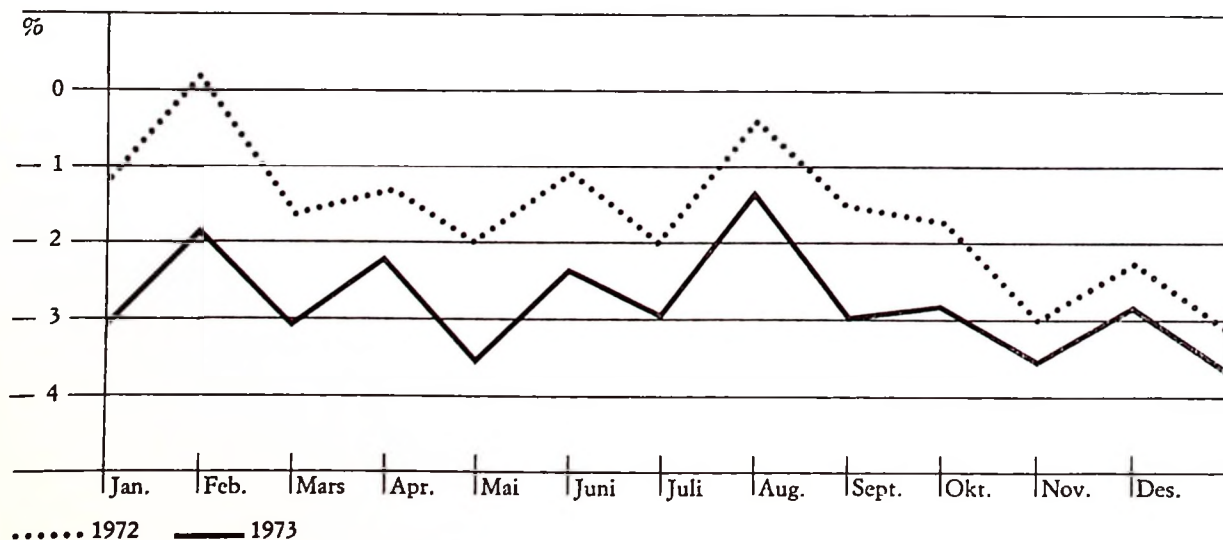
nesten 1 milliard kroner større enn i 1972.

Bankene benyttet en del av valutaen, vel 360 mill. kroner, til å redusere sine lån etc. i utlandet. 1 300 mill. kroner ble solgt til Norges Bank. Dette gav en tilførsel av kronelikviditet på vel 500 mill. kroner mer enn året før.

Inndragningen ved staten og andre offentlige konti kom i 1973 opp i vel 1,1 milliarder kroner, dvs. ca. 100 mill. kroner mindre enn året før. Bakgrunns materialet viser bl. a. at over statens konti i Norges Bank var inndragningen ved skatter og avgifter vel 2,3 milliarder kroner mer enn året før, men samtidig var tilførselen som følge av økte utgifter o. l. vel 2,6 milliarder kroner større. Inndragningen ved statens innenlandske låneopptak var noe mindre enn i 1972.

Likviditetsinndragningen ved økt kassehold hos publikum var noe mindre enn året før. Derimot var inndragningen ved primærreservekravet større. Dette skyldtes særlig

Bankenes likviditet. Frie likvider i prosent av forvaltningskapitalen

økt forvaltningskapital i bankene, men også hevingen av primærreservekravet for sparebankene i Sør-Norge (fra 1. juni og 17. september 1973). Norges Banks andre transaksjoner enn kreditt til banker og kjøp av valuta fra banker, medførte en mindre tilførsel av likviditet i 1973 enn året før.

Disse faktorer sammen med transaksjonene over statens og andre offentlige konti og publikums salg av valuta til bankene, gav en netto inndragning på ca. 640 mill. kroner. Dette var 690 mill. kroner mindre enn året før. Felles for denne gruppe av likviditetspåvirkende faktorer er at bankene har liten eller ingen innflytelse over dem.

Bankene møtte også i 1973 likviditetsinndragningen ved opplåning i Norges Bank. For hele året gav dette en tilførsel på vel

400 mill. kroner, eller 350 mill. kroner mindre enn året før. Denne relativt lave tilførsel for året sett under ett skyldes at lånene var høye ved inngangen av året, og at det fant sted en nedbetaling mot slutten. Som påpekt i Norges Banks årsberetning for 1973, var de gjennomsnittlige dagslån over dobbelt så høye som året før. Både i begynnelsen av oktober og i begynnelsen av desember kom lånene opp i 3 milliarder kroner (høyest 3. oktober med 3 018 mill. kroner). Bankene skaffet seg videre knapt 200 mill. kroner ved sjekk-kreditter m. v. i Norges Bank. Dette var om lag som året før. Derimot fant det sted en langt større nedbetaling på lån etc. i utlandet i 1973. Banksystemet skaffet seg på denne måten likviditet for om lag 230 mill. kroner, dvs.

Bankenes valutatransaksjoner i 1973

	1. kv.	2. kv.	3. kv.	4. kv.	I alt 1973
(1) Lån etc. i utlandet	÷ 214	÷ 212	÷ 232	292	÷ 366
(2) Tilførsel av valuta fra publikum	292	1 298	÷ 59	122	1 653
(3) Netto valutakjøp fra Norges Bank	÷ 189	÷ 1 157	466	÷ 423	÷ 1 303
(4) Innskudd i utenlandske banker					
(1)+(2)+(3)	÷ 111	÷ 71	175	÷ 9	÷ 16

Publikums valutaoverskudd i 1973

	1. kv.	2. kv.	3. kv.	4. kv.	I alt 1973
(1) Netto langsiktig kapitalinngang	601	792	3 144	381	4 918
(2) Netto registrert kortsiktig kapitalinngang	÷ 270	÷ 57	÷ 1 771	267	÷ 1 833
(3) Annen netto kapitalinngang	128	505	÷ 100	÷ 225	308
(4) Publikums netto kapitalinngang i alt (1)+(2)+(3)	459	1 240	1 273	421	3 393
(5) Publikums driftsunderskudd	167	÷ 58	1 332	299	1 740
(6) Publikums valutaoverskudd = bankers tilførsel av valuta fra publikum (4)÷(5)	292	1 298	÷ 59	122	1 653

nesten 750 mill. kroner mindre enn i 1972.

Alt i alt viste bankenes overskuddsreserver en nedgang på vel 400 mill. kroner i 1973, om lag 50 mill. kroner mer enn året før. Overskuddsreserver defineres som beholdningen av likvide aktiva (primærlikvider og innskudd i utenlandske banker) minus pliktige primærreserver. Ved å trekke bankenes likviditetslån fra overskuddsreservene, kommer en fram til bankenes frie likvider.

Forretningsbankenes virksomhet¹⁾

Den tilstramning i banksystemets likviditet som ble registrert i 1973, var særlig merkbar i forretningsbankene. De likviditetskomponenter som ble omtalt foran, virker i høy grad inn på forretningsbankenes likviditet. I tillegg ble forretningsbankene påvirket ved at sparebankene i løpet av 1973 reduserte sine innskudd i forretningsbankene. Ifølge tabell 10²⁾, gikk således forretningsbankenes frie likvider ned med om lag 460 mill. kroner når en ser bort fra forretningsbankenes innskudd i sparebanker. (Ved å korrigere for slike interbankinnskudd, kommer en nærmere det likviditetsbegrep som foran ble benyttet for banksystemet under ett.)

Forretningsbankenes frie likvider, inklusive innskudd i sparebanker, gikk ned med om lag 300 mill. kroner. Det fant sted en svak økning i primærlikvidene, men samtidig førte uendrede reservekrav til at pliktige primærreserver steg med ca. 300 mill.

¹⁾ Tallmaterialet som ligger til grunn for dette kapitlet, er for en stor del tidligere publisert i Penger og Kredit 1/1974, tabellene 7—10.

²⁾ Se også fotnote 2) til tabell 6.

kroner på grunn av økning i forvaltningskapitalen. Nedgangen i disponible primærlikvider ble på ca. 270 mill. kroner eller 45 mill. kroner mer enn året før. Derimot reduserte forretningsbankene sine innskudd i utenlandske banker noe sterkere i 1973, slik at nedgangen i overskuddsreservene ble den samme i de to år, ca. 300 mill. kroner. Lån i Norges Bank økte i 1973 med nær 400 mill. kroner, dvs. bare halvparten så stor økning som året før. Videre ble lån i utlandet nedbetalt med 230 mill. kroner mer i 1973 enn året før. Dette betyr at de totale likviditetslån bare økte med ca. 150 mill. kroner mot 780 mill. kroner året før.

Forvaltningskapitalen økte i 1973 med knapt 4 milliarder kroner (12,6%), mot vel 4,3 milliarder kroner (15,7%) året før. Den noe lavere vekst fant sted til tross for at innskudd fra publikum økte med 3,5 milliarder kroner eller om lag 1,1 milliarder kroner mer enn i 1972. Derimot viste innskudd fra sparebanker en nedgang på nesten en halv milliard kroner. Året før økte disse med om lag en kvart milliard kroner. Dette har antakelig sammenheng med en tilstramning også i sparebankenes likviditet.

Til tross for en økning i primærreservekravet høsten 1972, var veksten i forretningsbankenes utlån til publikum utover våren 1973 langt sterkere enn myndighetenes målsetting.

Fra mai 1973 ble tilleggsreservekrav (kreditlovens § 8) tatt i bruk overfor forretningsbankene, og utlånsøkningen gikk straks ned til et akseptabelt nivå. Utviklingen gjennom året forløp tilfredsstillende på grunn av myndighetenes betenkeligheter med å benytte § 8 for lengre tid ad gangen, og fordi en mente den stramme likviditetssituasjon ville virke bremsende på utlånene, ble

tilleggsreservekravene opphevet fra 1. desember. Imidlertid ble utlånsøkningen 370 mill. kroner i desember og 2 380 mill. kroner over året. Det var en overskridelse på 530 mill. kroner i forhold til budsjettet og en merøkning på om lag 60 mill. kroner, sammenliknet med 1972. (Nærmere detaljer om utviklingen i forretningsbankenes utlån og myndighetenes virkemiddelbruk kan en finne i Norges Banks årsberetning for 1973.)

En har i de senere år kunnet observere en markert tendens i retning av økt relativ andel for vekselobligasjons- og gjeldsbrevlån av de totale utlån. Denne tendens fortsatte også i 1973. Ved utgangen av året utgjorde vekselobligasjons- og gjeldsbrevlån 37,1% av den totale utlånsmasse til publikum, mens andelen ett år før var 34,2%.

En av grunnene til denne utvikling synes å være at forretningsbankene i større grad gir lån til private konsumenter, spesielt til

boligformål. I tabellen nedenfor, utlån etter låntakers næring, er økningen i lån til «boliger og forretningsbygg til utleie» en indikasjon på dette. Andelen av de totale utlån har siste år økt med hele 3,7 prosentpoeng til 32,6%. Samtidig har en også kunnet registrere en relativ nedgang i byggelånene, både i forhold til de totale utlån og i byggelånenes (ekskl. skipsbyggelånene) andel av lån til «boliger og forretningsbygg til utleie». Dette betyr at andre utlån til «boliger m. m.» har økt sin andel og forklarer noe av gjeldsbrevlånenes sterke absolutte og relative økning. (En har da antatt at forretningsbankene, i motsetning til sparebankene, ikke nytter pantelånsformen i særlig utstrekning i forbindelse med lån til «boliger m. m.»)

En annen årsak kan være at det stadig tar lengre tid å få byggelånene konvertert. Forretningsbankene kan da gi gjeldsbrevlån som foreløpig konvertering. Videre kan ut-

Forretningsbankenes utlån til publikum etter låntakers næring¹⁾ (Mill. kroner)

	Pr. 31/12 1972		Pr. 31/12 1973		Endringer	
	I alt	Prosentvis fordeling	I alt	Prosentvis fordeling	1972	1973
Kommuner og kommuneforetak	594	3,1	668	3,1	96	74
Jordbruk, skogbruk, fiske, bergverksdrift m.v.	693	3,6	738	3,4	53	45
Industri	4 919	25,5	5 049	23,2	255	130
Bygge- og anleggsvirksomhet	863	4,5	947	4,4	207	84
Kraft- og vannforsyning	69	0,4	93	0,4	+ 18	24
Varehandel	4 316	22,3	4 772	22,0	378	456
Boliger og forretningsbygg til utleie	5 589	28,9	7 074	32,6	1 033	1 485
Sjøtransport	895	4,6	855	3,9	71	+ 40
Annen samferdsel	354	1,8	405	1,9	34	51
Annen tjenesteyting	1 031	5,3	1 107	5,1	214	76
I alt	19 323	100	21 708	100	2 323	2 385

¹⁾ Omfatter også utlån i utenlandsk valuta.

viklingen ha sammenheng med de ulike utlånsformers renteavkastning.

Bevilgede byggelån økte i 1973 med vel 300 mill. kroner, eller med om lag det samme som året før. I denne forbindelse kan det påpekes at igangsatte bygg, regnet i gulvflate, bare viste ubetydelig økning i 1973 i forhold til året før. Den faktiske utlånsøkning var også lik i de to år, om lag 240 mill. kroner. Ved utgangen av året var utnyttingsgraden her 59,3%, en økning over året på 1,1 prosentpoeng.

Mot slutten av 1972 var investeringslysten i næringslivet noe avventende, samtidig som de bevilgede kassekreditter var høye. Ved inngangen til 1973 var derfor utnyttingsgraden lav (58,3%). Bevilgningene i 1973 økte med vel 300 mill. kroner mindre enn året før. Denne utvikling kan antas å ha sammenheng med bruken av kredittlovens § 8. Lavere bevilgningsøkning sammen med høy investeringslyst og sterk prisstigning, bidro til å øke utnyttelsesgraden. Ved utgan-

gen av året var denne kommet opp i 60%.

Forretningsbankenes beholdning av norske ihendehaverobligasjoner økte med 1 320 mill. kroner i 1973 og utgjorde 19% av forvaltningskapitalen ved utgangen av året, mot 17,2% i 1972. Andelen av norske obligasjoner utenom de stats- og statsgaranterte økte i 1973 med 5 prosentpoeng til 26% av den totale obligasjonsbeholdning. For bankene er dette en ønsket utvikling, da disse obligasjonene gir en noe bedre avkastning enn stats- og statsgaranterte.

Når det gjelder sammensetningen av publikums innskudd, er særlig postene «andre innskudd» og «innskudd i utenlandsk valuta» de som relativt sett har økt sterkest. Disse innskuddsformer har begge sammenheng med den tidligere omtalte kapitalinn- gang fra utlandet. Posten «andre innskudd» omfatter også «innskudd på særvilkår». Innskuddsøkningen i utenlandsk valuta har sammenheng med kundenes ønske om kurssikring.

Forretningsbankenes innskudd fra publikum (Mill. kroner)

	Pr. 31/12 1972		Pr. 31/12 1973		Endringer	
	I alt	Prosent- vis for- deling	I alt	Prosent- vis for- deling	1972	1973
Anfordring	5 509	26,0	6 121	24,8	765	612
Termin	908	4,3	993	4,0	20	85
Sparevilkår og 6 måneders oppsigelse	4 446	21,0	4 698	19,0	343	252
12 måneders oppsigelse	4 463	21,0	5 151	20,8	715	687
Herav:						
Skattefri banksparing	832	3,9	1 073	4,3	209	243
Andre innskudd	4 924	23,8	6 280	25,4	717	1 235
Innskudd i norske kroner i alt	20 850	96,0	23 243	94,0	2 560	2 871
Innskudd i utenlandsk valuta	853	4,0	1 482	6,0	÷ 256	629
Innskudd i alt	21 103	100	24 725	100	2 304	3 500

Sparebankenes virksomhet¹⁾

Sparebankenes likviditet ble merkbart strammere i 1973. Målt i frie likvider var nedgangen nær 600 mill. kroner, mot en økning på 280 mill. kroner i 1972. En har da inkludert sparebankenes innskudd i forretningsbankene. Disse innskudd viste store svingninger. Mens de økte med ca. 240 mill. kroner i 1972, gikk de siste år ned med vel 500 mill. kroner.

Årsaken var først og fremst at primærreservekravet for de sør-norske sparebanker ble hevet to ganger i 1973 (juni og september). Pliktige primærreserver økte derfor med 530 mill. kroner siste år, mens de i 1972 ble redusert med om lag 160 mill. kroner. Denne tilstramning møtte sparebankene særlig ved å trekke på sine innskudd i forretningsbankene.

¹⁾ Tallmaterialet som ligger til grunn for dette kapitlet, er for en stor del allerede publisert i Penger og Kreditt 1/1974, tabellene 11—14.

Sparebankene benyttet i 1973 låneadgangen i Norges Bank i langt større grad enn tidligere. De gjennomsnittlige månedslån var 68 mill. kroner, en tredobling i forhold til året før. På årsbasis var økningen bare 10 mill. kroner som følge av en sterk nedbetaling i desember.

Bruken av tilleggsreservekravet overfor forretningsbankene kan ha forsterket publikums lånepress på sparebankene, og det var i første rekke denne bankgruppen som stod for mertilførselen av kreditt i 1973 sammenliknet med året før. Selv med to hevinger av primærreservekravet for de sør-norske sparebanker økte utlån til publikum sterkt i 1973 og kredittbudsjettets måltall ble overskredet med vel 250 mill. kroner. (Nærmere om sparebankenes utlån til publikum og begrunnelse for myndighetenes virkemiddelbruk finnes i Norges Banks årsberetning 1973.)

Sparebankenes vekselobligasjons- og gjeldsbrevlån har også økt sin relative del av den

Sparebankenes utlån til publikum etter låntakers næring¹⁾ (Mill. kroner)

	Pr. 31/12 1972		Pr. 31/12 1973 ²⁾		Endringer	
	I alt	Prosentvis fordeling	I alt	Prosentvis fordeling	1972	1973
Kommuner og kommuneforetak	732	4,7	855	4,9	135	123
Jordbruk, skogbruk, fiske, bergverksdrift m. v.	2 199	14,1	2 352	13,4	124	153
Industri	1 186	7,6	1 280	7,3	58	94
Bygge- og anleggsvirksomhet	598	3,8	667	3,8	90	69
Kraft- og vannforsyning	170	1,1	170	1,0	38	—
Varehandel	1 175	7,5	1 334	7,6	84	159
Boliger og forretningsbygg til utleie	8 409	54,0	9 960	55,1	940	1 251
Sjøtransport	102	0,7	106	0,6	÷ 21	4
Annen samferdsel	259	1,7	288	1,6	12	29
Annen tjenesteyting	740	4,8	821	4,7	70	81
I alt	15 570	100	17 533	100	1 530	1 963

¹⁾ Omfatter også utlån i utenlandsk valuta. ²⁾ Forelopige tall.

totale utlånsmasse de senere år. I 1973 økte andelen med 3,1 prosentpoeng til 39,1%. Dette har særlig skjedd på bekostning av pantelånene, som gikk ned med 1,7 prosentpoeng til 35,6% av de totale utlån til publikum ved årsskiftet. Ser vi på fordelingen etter låntakers næring, har også her gruppen «boliger m.m.» økt sin relative andel. Samtidig har altså pantelån og byggelån avtatt i relativ betydning. Det er disse utlånsarter sammen med vekselobligasjons- og gjeldsbrevlån som antas å fange inn utlån til «boliger m. m.». I en nylig offentliggjort innstilling fra Renteutvalget, et utvalg nedsatt av Det kredittpolitiske samarbeidsutvalg, blir det pekt på at det kan være vanskelig å få pantelån i boliger blant annet fordi det på slike lån eksisterer rentebindinger. Følgelig har de «ikke-normerte» gjeldsbrevlån overtatt en større del av boligfinansieringen. Det som er påpekt tidligere om årsakene til vridning i forretningsbankenes utlånsformer, gjelder også for sparebankene.

Byggelånenes absolutte økning var ca. 250 mill. kroner eller nærmere 60 mill. kroner

mer enn året før. I begynnelsen av året var bevilgningstakten lav, og utnyttingsgraden økte sterkt (i juni var den oppe i hele 69%). Utover året økte bevilgningene, og på årsbasis ble økningen 400 mill. kroner eller 155 mill. kroner mer enn året før. Den økte bevilgningstakt resulterte i en nedgang i utnyttingsgraden ved utgangen av 1973 til 63,7%.

Bevilgningstakten for kassekredittene var høy i begynnelsen av 1973, men avtok mot sommeren for så å øke igjen mot slutten av året. Utnyttingsgraden var følgelig høy midt i året (69,3% ved utgangen av mai), men avtok til 65,1% ved årsskiftet. En rimelig antakelse kan være at sparebankene holdt igjen bevilgningene da den første økningen i primærreservekravet kom i juni, men kunne gi etter da de hadde fått tid til å tilpasse seg, særlig ved å trekke ut sine innskudd i forretningsbankene.

Beholdningen av ihendehaverobligasjoner økte i 1973 med 794 mill. kroner, noe mindre enn året før. I forhold til forvaltningskapitalen økte andelen over året med

Sparebankenes innskudd fra publikum (Mill. kroner)

	Pr. 31/12 1972		Pr. 31/12 1973		Endringer	
	I alt	Prosentvis fordeling	I alt	Prosentvis fordeling	1972	1973
Anfordring	2 817	12,8	3 243	13,4	401	426
Termin	1 025	4,7	1 260	5,2	176	235
Sparevilkår	7 503	34,2	7 873	32,6	455	370
6 måneders oppsigelse	1 628	7,4	1 642	6,8	36	14
12 måneders oppsigelse	8 551	39,0	9 627	39,9	1 111	1 076
<i>Herav:</i>						
Skattefrie banksparing.	1 230	5,6	1 593	6,6	296	363
Andre vilkår	410	1,9	509	2,1	78	99
	21 934	100	24 154	100	2 257	2 220

0,9 prosentpoeng til 22,8% ved årsskiftet. § 15-obligasjonenes andel av den totale beholdning økte med 4,6 prosentpoeng og utgjorde 32,3% ved utgangen av desember.

Forvaltningskapitalen i sparebankene økte i 1973 med ca. 2,5 milliarder kroner eller 10,4%. Dette er om lag den samme absolute økning som året før, men en svakere prosentvis økning (11,6% i 1972). Denne utvikling har nær sammenheng med utviklingen i innskuddene.

Innskudd fra publikum økte, både relativt og absolutt mindre i 1973 enn året før. Fordelingen på innskuddsformer viser at svikten særlig gjorde seg gjeldende for innskudd på sparevilkår og på seks måneders oppsigelse. Skattefri banksparing **har, som** i forretningsbankene, hatt en sterk vekst.

Private finansieringsselskaper

Virksomheten i de fleste private finansieringsselskapene er hovedsakelig basert på utlån til publikum. Innlån utover det som kan plasseres i slike aktiva mottas bare av selskapene i den utstrekning midlene med fordel kan plasseres i lån til andre finansinstitusjoner, lån til utlandet eller i skipsandeler og aksjer. Plasseringene i slike aktiva er imidlertid begrenset til et fåtall selskaper.

Med et slikt plasseringsmønster må disse selskapene bli preget av den strenge direkte utlansregulering de har vært underlagt siden 1970, og utviklingen i virksomheten må ses på bakgrunn av dette. Av en kapitaltilgang i perioden 1970–1973 på nær 2,3 milliarder kroner er bare 861 mill. kroner

eller 38% plassert i utlån til publikum. Nær 47% av den øvrige innlånskapitalen ble plassert i aktiva som nevnt ovenfor. Dette har resultert i at utlånene til publikum som andel av forvaltningskapitalen er gått ned fra 66% pr. 31. desember 1969 til 52% på samme tid i 1973.

De faktiske utlån i de enkelte selskaper dannet basis for beregningen av utlansøkningen på de enkelte kontrolltidspunkter i 1971 og fram til 30. september 1972. I denne perioden måtte utlånene ved utgangen av de enkelte kvartaler (kontrolltidspunktene) ikke overstige de faktiske utlån 12 måneder tidligere med mer enn en viss prosent.

Ved kronprinsregentens resolusjon av 3. desember 1971 ble det vedtatt å nytte det tillatte utlansnivå ved utgangen av 1971 som beregningsgrunnlag for kalenderåret 1972. I melding til selskapene ble det presisert at dette beregningsprinsipp ville bli nyttet for hvert enkelt kvartal i 1973 dersom utlansreguleringen ble opprettholdt utover 31. desember 1972 og utformet etter samme mønster som hittil. Dette ble gjort med sikte på å unngå at selskapene økte utlånene særlig sterkt mot utgangen av de enkelte kvartaler for dermed å sikre seg et størst mulig beregningsgrunnlag for framtidig utlansøkning.

Ved kongelig resolusjon av 1. desember 1972 ble det derfor bestemt at utlån fra private finansieringsselskaper ved utgangen av de enkelte kvartaler i 1973 ikke måtte overstige det tillatte utlansnivå ved utgangen av de tilsvarende kvartaler 12 måneder tidligere med mer enn 20% for factoring-selskaper og 9% for andre selskaper.

For selskaper stiftet før 1. desember 1972 ble disse bestemmelsene gjort gjeldende bare

når utlånene til publikum oversteg 1 mill. kroner. For selskaper stiftet etter 1. desember 1972 gjaldt bestemmelsene dersom tilsvarende utlån oversteg 0,5 mill. kroner.

Nevnte prosentsatser var basert på nasjonalbudsjettets utlånsramme på til sammen 250 mill. kroner for denne gruppe kredittinstitusjoner. Oppstillingen nedenfor, som omfatter alle selskaper med utlån over 1 mill. kroner, viser at veksten i utlånene er holdt innenfor den stipulerte ramme på 250 mill. kroner. Hertil kommer en utlånsøkning på 9 mill. kroner i selskaper med forvaltningskapital (og utlån) under 1 mill. kroner. Den samlede utlånsvekst i 1973 lå på 253 mill. kroner.

Selskapene nyttet ikke utlånsadgangen fullt ut i 1973. En del av selskapene utnyttet heller ikke rammen fullt ut i 1972 på grunn av manglende kapitaltilgang. Dermed fikk en allerede den gang en situasjon der en rekke av selskapene hadde «til gode» relativt store beløp av utlånsrammen for kalenderåret 1972. Denne unyttede utlånsramme kunne de samme selskaper ta igjen i løpet av 1973, og en ville da ha fått en betydelig overskridelse av den utlånsramme på 250 mill. kroner som var fastsatt i na-

sjonalbudsjettet for 1973. Dette skjedde ikke. Også ved utgangen av 1973 hadde en del av selskapene, særlig blant de ordinære finansieringsselskapene og avbetalings-selskapene, ikke utnyttet hele utlånsrammen. I de fleste tilfelle dreiet det seg om relativt små beløp, men da dette omfattet mange selskaper, kom den unyttede delen av utlånsrammen opp i rundt 200 mill. kroner. På grunn av dette «overheng» har en vedtatt å basere utlånsøkningen i 1974 på de faktiske utlån.

I 1973 hadde de private finansieringsselskapene en økning i forvaltningskapitalen på 343 mill. kroner (8,3%) mens tilsvarende tall i 1972 utgjorde 455 mill. kroner (12,3%). Av kapitaltilgangen i 1973 ble 253 mill. kroner plassert i utlån til publikum. Skipsandeler steg med 180 mill. kroner og aksjebeholdningen med 49 mill. kroner. For å finansiere dette ble bl. a. bankinnskuddene og lån til andre finansinstitusjoner redusert med til sammen 101 mill. kroner.

Ved utgangen av 1973 var det registrert i alt 214 private finansieringsselskaper. Av disse hadde 126 selskaper en forvaltningskapital på over 1 mill. kroner.

*Private finansieringsselskaper med utlån over 1 mill. kroner.
Utlånsreguleringen 1973 (Mill. kroner)*

	Tillatte og faktiske utlån 31/12 1973		Endringer i faktiske utlån i 1973	
	Tillatte	Faktiske	Mill. kr.	Pst.
Ordinære selskaper	1 500	1 359	125	10,1
Avbetalings-selskaper	642	591	44	8,0
Factoring-selskaper	334	324	75	30,1
I alt	2 476	2 274	244	12,0

Etableringen av nye selskaper gikk noe ned sammenliknet med 1972. Av et antall nyregistreringer i 1973 på 34 selskaper var ti selskaper avdelinger av tidligere etablerte selskaper. Utlånene i de selskaper som var trådt i virksomhet var forholdsvis lave. Det henger sammen med at selskaper etablert etter 1. desember 1972 kommer inn under utlansreguleringen når utlånene overstiger 0,5 mill. kroner.

Livsforsikringsselskapene

Den relative forvaltningsveksten i livsforsikringsselskapene var noe sterkere i 1973 enn den har vært i de nærmest foregående år.

Et moment av betydning både for bedrifter og privatpersoner som tegner en forsik-

ring, må antas å være at den senere kan gi grunnlag for lån. Både lånepresset på og utlånene fra livsforsikringsselskapene har da også økt markert de senere årene. Halvparten av forvaltningsveksten ble plassert som utlån til private og kommuner i 1973. Den største utlansøkningen gikk til gruppen lønsmottakere, og da brorparten til lån til boliger.

Livsforsikringsselskapene kan holde inntil 15% av forsikringsfondet i aksjer og fast eiendom. Selv om plasseringene i slike aktiva økte vesentlig sterkere i 1973 enn i tidligere år, har selskapene på langt nær utnyttet adgangen.

Livsforsikringsselskapenes plasseringer er ellers sterkt påvirket av kredittpolitiske virkemidler. Hele 40% av forvaltningsveksten skal således plasseres i norske ihendehaverobligasjoner.

Livsforsikringsselskapene. Balanseutdrag (Mill. kroner)

	31. desember			Endringer	
	1971	1972	1973 ¹⁾	1972	1973
Kassebeholdning og bankinnskudd	172	170	163	÷ 2	÷ 7
Ihendehaverobligasjoner	5 018	5 447	5 902	429	455
<i>Herav:</i>					
Statsobligasjoner	1 725	1 739	1 750	14	11
Statsgaranterte obligasjoner ²⁾	5	6	11	1	5
Andre norske obligasjoner	3 277	3 689	4 137	412	448
Utenlandske obligasjoner	11	13	4	2	÷ 7
Aksjer	175	195	240	20	45
Utlån	6 551	7 094	7 770	543	676
<i>Herav:</i>					
Kommuner og private	6 501	6 983	7 598	482	615
Finansinstitusjoner	50	111	163	61	52
Realkapital	603	646	710	43	64
I alt	12 519	13 552	14 785	1 033	1 233

¹⁾ Foreløpige tall. ²⁾ Ekskl. stats- og statsbankobligasjoner.

Skadeforsikringsselskapene

Sammenliknet med livsforsikringsselskapene, er skadeforsikringsselskapene i større utstrekning engasjert i internasjonale transaksjoner. Valutauoen i 1973 kom således til å prege selskapenes virksomhet i betydelig grad.

En vesentlig del av selskapenes aktiva holdes som valutafordringer, dvs. utenlandske obligasjoner, aksjer og innskudd i utenlandske banker. Plasseringer av denne type ble redusert i 1973. Til gjengjeld var utlånsøkningen til publikum innenlands på vel 250 mill. kroner markert sterkere enn i de foregående år. Industrien er normalt skadeforsikringsselskapenes største låntakersektor,

men det var til sektoren «finansiering, eienomsdrift og tjenesteyting til næringslivet» størsteparten av utlånsveksten gikk i 1973.

Også skadeforsikring viste et økende engasjement på det innenlandske aksjemarked i året som gikk.

Det har hittil ikke være benyttet pengepolitiske virkemidler overfor skadeforsikringsselskapene. Blant annet av den grunn vil plasseringsvirksomheten atskille seg fra livsforsikringsselskapenes. Med sikte på å bringe stigningstakten i utlånene mer i samsvar med myndighetenes forutsetninger, er gruppen underlagt direkte utlåsregulering fra utgangen av annet kvartal 1974.

Skadeforsikringsselskapene. Balanseutdrag (Mill. kroner)

	31. desember			Endringer	
	1971	1972	1973	1972	1973
Kassebeholdning	2	3	5	1	2
Bankinnskudd	528	610	664	82	54
<i>Herav:</i>					
Norske banker	417	480	556	63	76
Utenlandske banker	111	130	108	19	÷ 22
Ihendehaverobligasjoner	568	600	564	32	÷ 36
<i>Herav:</i>					
Norske	120	112	108	÷ 8	÷ 4
Utenlandske	448	488	456	40	÷ 32
Aksjer	706	846	962	140	116
<i>Herav:</i>					
Norske	486	542	647	56	105
Utenlandske	220	304	315	84	11
Utlån	1 482	1 653	1 932	171	279
<i>Herav:</i>					
Statsforvaltningen	100	100	100	—	—
Kommuner og private	1 287	1 423	1 679	136	256
Finansinstitusjoner	93	128	151	35	23
Utlandet	2	2	2	—	—
I alt	3 286	3 712	4 127	426	415

Kredittforeninger o.l.

Kredittforeningenes tilgang av midler fastsettes av myndighetene ved rammer for den enkelte institusjons opptak av obligasjonslån. Emitterte inhendehaverobligasjonslån økte noe sterkere i 1973 enn foregående år, noe som blant annet må ses i sammenheng med en bevisst overflytting av påtenkte låneopptak i utlandet til det innenlandske marked.

Industrien er den viktigste låntakersektor, og skipsbyggingsindustrien inntar her en særstilling. Kredittforeningenes utlån er i hovedsak langsiktige investeringslån.

Kredittforeningene er ellers en svært uensartet gruppe med hensyn til de næringer de betjener. Brorparten av foreningene er spesialiserte i den forstand at de er opprettet for å løse en bestemt nærings finansieringsproblemer.

I 1973 opplevde realkredittforeningene

Kredittforeninger o. l. Kvoter og emisjoner (Mill kroner)

	1972		1973	
	Kvote	Emittert	Kvote	Emittert
Realkredittforeninger	310	328	328	367 ¹⁾
Skipsfinansieringsinstitutter for 1. prioritets pant i skip	370	370	725	610
A/S Låneinstituttet for skipsbyggeriene mot 2. prioritets pant i skip	250	200	250	128
Reservekvote	30	0	0	0
Andre finansieringsinstitutter	475	475	460	460
I alt	1 435	1 373	1 763	1 565

¹⁾ Inkl. salg fra Bykredittforeninger til livsforsikringsselskaper for 100 mill. kroner (utenom kvoten).

Kredittforeninger o. l. Utlån fordelt på låntakergrupper og inhendehaverobligasjonsgjeld (Mill. kroner)

	Pr. 31/12 1973	Endringer		
		1971	1972	1973
Jordbruk og skogbruk	474	34	38	37
Skipsbyggingsindustri	2 019	263	171	188
Annen industri	1 820	210	97	313
Bygge- og anleggsvirksomhet	143	18	137	÷ 36
Sjøtransport	1 199	297	56	309
Boliger og forretningsbygg til utleie	1 765	110	128	153
Varehandel	213	3	27	36
Andre næringer	211	25	14	89
Utlån i alt	7 845	960	668	1 089
Ihendehaverobligasjonsgjeld	8 124	905	890	1 166

en relativ tilbakegang i kvotetildeling og utlånsutvikling sammenliknet med de øvrige kredittforeningene. Dette resulterte blant annet i et økende gap mellom låneetterspørsel og utlånsmuligheter for denne gruppen. Særlig synes dette å ha vært tilfelle for Bykredittforeningene (boligfinansiering) og Landkreditt (finansiering av investeringer i jordbruk og skogbruk).

Det var gruppen «andre» kredittforeninger som stod for den sterkeste veksten i utlånene i 1973. Disse selskapene, som blant annet innbefatter Eksportfinans og Strukturfinans, stod for over 60% av den totale utlånsøkningen fra kredittforeningene i 1973. En særlig sterk vekst i utlånene til kjemisk industri, kull- og mineraloljeforedling må antas å ha sammenheng med oljevirkksomheten i Nordsjøen.

Skipsfinansieringsinstituttene var de eneste som ikke utnyttet sine tildelte emisjonskvoter fullt i 1973. Kvoten var økt meget sterkt i forhold til året før, men emisjonene økte altså ikke tilsvarende. Siden aktiviteten var høy i skipsbyggingsindustrien i 1973, kan den manglende utnyttelsen av emisjonskvotene dels skyldes at industrien har utnyttet andre finansieringskilder sterkere enn forutsatt, dels at kvotene ble satt for høyt i forhold til industriens produksjonskapasitet.

Statsbankene

I nasjonalbudsjettet for 1973 var innvilgningsbudsjettet for statsbankene fastsatt til nær 5 milliarder kroner. Dette var 600 mill. kroner eller 14% mer enn tilsvarende anslag for 1972. Tallene inkluderer utlån fra Postsparebanken, men Kommunalbankens lån gitt på basis av låneopptak i utlandet

og lån mot oppgjør i grunnkjøpsobligasjoner er holdt utenom.

I forbindelse med innstramningstiltak i begynnelsen av 1973 ble statsbankenes innvilgningsrammer redusert med nærmere 200 mill. kroner, men i løpet av året ble de hevet til om lag det opprinnelige beløp igjen. Siden statsbankenes lån i regelen blir utbetalt når prosjektene er ferdige, vil de faktisk utbetalte lån i stor utstrekning være avhengige av bevilgningene ett og to år tidligere. I 1973 økte statsbankenes utlån med 3,9 milliarder kroner, inklusive Kommunalbankens utlån i form av grunnkjøpsobligasjoner og utlån mot låneopptak i utlandet. Dette var 200 mill. kroner mer enn foregående år, men den prosentvise vekst var noe lavere, 15,6% i 1973 mot 17,3% i 1972. Den vesentlige delen av utlånsøkningen, 3,1 milliarder kroner, ble dekket ved lån fra staten.

Den største av statsbankene, *Husbanken*, hadde en utlånsvekst på 2,2 milliarder kroner. Dette var 57% av statsbankenes samlede utlånsvekst. Husbankens innvilgningsbudsjett på vel 2,6 milliarder kroner gav grunnlag for å finansiere 31 400 boliger, sammenliknet med 31 700 i 1972. I alt ble det igangsatt vel 43 000 boliger både i 1972 og 1973, slik at Husbankens andel utgjorde vel 70% begge år.

Av de andre spesialiserte utlånsbankene gav *Kommunalbanken* tilsagn om lån for 870 mill. kroner i 1973. Av dette skrev 150 mill. kroner seg fra grunnverv mot grunnkjøpsobligasjoner og vel 80 mill. kroner fra kraftutbyggingslån opptatt i utlandet.

Distriktenes utbyggingsfond gav i tillegg til lånetilsagnene for nær 450 mill. kroner også tilsagn om lånegarantier for 70 mill. kroner, investeringstilskudd for vel 200 mill.

kroner og tilskudd til undersøkelser, planlegging, flytting, opplæring og oppstarting for 30 mill. kroner. Tilskuddene til opplæring omfattet vel 3 000 arbeidstakere, mens tilskuddene til flytting, opplæring og oppstarting omfattet 128 tiltak.

Publikums innskudd i *Postsparebanken* økte med 330 mill. kroner (10,6%) i 1973. Dette var en noe svakere vekst enn i de nærmest foregående år. Dette skyldtes særlig ekstraordinært store uttak i november og desember. Utlånene økte med nær 160 mill. kroner. En stor del av Postsparebankens utlån kommer i stand i samarbeid med myndighetene. Blant annet gis det lån (60 mill.

kroner i 1973) over Kommunalbankens utlånskvote, særlig til skoler, og det disponeres en egen lånekvote (119 mill. kroner) til samferdselstiltak, særlig til lokalruteselskaper. Den «frie» lånerammen var på 85 mill. kroner i 1973. Den overskytende delen av tilgangen av midler ble i 1973 plassert som kontolån til statskassen.

Postgiros innskudd fra publikum økte med vel 1 500 mill. kroner i 1973. Dette var en sterkere vekst enn i de foregående år. Utenom de midler som til enhver tid er innestående i Postverket disponerer Postgiro sine midler som kontolån til statskassen og til kjøp av statsobligasjoner.

Statsbankenes virksomhet i 1973 (Mill. kroner)

	Innvilg- ningsbud- sjett ¹⁾	Innvilg- nings- regnskap	Utlåns- økning
Husbanken	2 669	2 629	2 209
Landbruksbanken	259	270	139
Kommunalbanken	735 ²⁾	698 ²⁾	726 ³⁾
Industribanken	110	107	55
Fiskarbanken	100	116	41
Lånekassen for aviser	10	14	6
Lånekassen for utdanning	480	516	396
Distriktenes utbyggings- fond (veiledende ramme)	390	448	177
Sum	4 753	4 798	3 750
Postsparebanken	204	210	157
I alt	4 957	5 008	3 907

¹⁾ I nasjonalbudsjett 1973.

²⁾ Utenom lån gitt på basis av låneopptak i utlandet og lån mot oppgjør i grunnkjøpsobligasjoner.

³⁾ Inklusive lån gitt på basis av låneopptak i utlandet og lån mot oppgjør i grunnkjøpsobligasjoner.

Folketrygdfondet

Folketrygdfondet økte med 1 766 mill. kroner, eller vel 40% i 1973. Dette er den sterkeste økningen siden fondet ble etablert i 1967. Av tilveksten utgjorde overføringer fra Rikstrygdeverket 1 505 mill. kroner, mens 261 mill. kroner skyldtes renteinntekter med fradrag av administrasjonskostnader. Folketrygdens arbeidsmarkedsfond ble redusert med 10 mill. kroner, idet refusjon til statskassen for arbeidsmarkedspolitiske tiltak (60 mill. kroner) oversteg renteinntektene (50 mill. kroner).

Stortinget vedtok i mars 1973 at de enkelte fondsstyrene kunne plassere inntil 12% av tilveksten i fondene som innskudd i banker. I alt økte bankinnskuddene med 206 mill. kroner eller 11,8% av fondstilveksten.

Ifølge avtale med Finansdepartementet kunne fondsstyrene øke sine beholdninger av andre obligasjoner enn stats- og statsbankobligasjoner (§ 15-obligasjoner) med ca. 175 mill. kroner. Denne begrensningen i Folketrygdfondets kjøp av § 15-obligasjo-

ner skyldtes at det allerede var stor etter-spørrel fra de plasseringspliktige kredittinsti-tusjoner fordi slike obligasjoner gav en høyere avkastning. Økningen i folketrygd-forvaltningens beholdninger av § 15-obliga-sjoner utgjorde ca. 10% av nettoemisjonene. Økningen i beholdningene av stats- og stats-bankobligasjoner tilsvarte på den annen side 45% av nettoemisjonene i 1973.

Obligasjonsmarkedet og emisjonsreguleringen

Kreditt-tilførselen over obligasjonsmarkedet til private, kommuner og statsforetak på vel 550 mill. kroner i 1973 innebar en økning i forhold til året før på over 60%. Bror-parten av mertilførselen gikk til stats- og

kommuneforetak, mens tilførselen til andre norske sektorer som industri, kraftforsyning og sjøtransport var omtrent som i 1972.

Kommuneforetakenes lån går nesten ute-lukkende til kraftutbyggingsformål, og en rekke av de større kraftprosjekter – så som Sira-Kvina Kraftselskap, Borgund Kraftverk og Bergenshalvøens kommunale kraftselskap – tok opp betydelige lån i 1973.

Også private industribedrifter stod for flere større låneopptak i fjor. Emisjonsram-mene ble riktignok ikke fullt utnyttet, men det stod så vidt lite igjen at det neppe kan tas som uttrykk for nedtrapping i invester-ingsplanene.

Felles for alle lån som ble lagt ut til of-fentlig tegning i 1973 var at de ble fullteg-net eller overtegnet. Dette hang i første rekke sammen med etterspørselen fra de

Folketrygdfondet. Balanse (Mill. kroner)

	Pr. 31. desember			Endringer		
	1971	1972	1973	1971	1972	1973
<i>Aktiva:</i>						
Statsobligasjoner	1 697	2 323	3 694	63	626	1 371
Statsbankobligasjoner	247	302	358	10	55	56
Andre norske obligasjoner	950	1 183	1 359	322	233	176
Innskudd i forretningsbanker	174	326	395	59	152	69
Innskudd i sparebanker	194	520	657	41	326	137
Andre aktiva	475	565	508	427	90	÷ 57
	3 737	5 219	6 971	922	1 482	1 752
<i>Passiva:</i>						
Premiefond for arbeidsgiveravgift til folketrygden	21	13	9	÷ 10	÷ 8	÷ 4
Folketrygdfondet ¹⁾	3 716	4 242	6 008	932	526	1 766
Folketrygdens arbeidsmarkedsfond	—	964	954	—	964	÷ 10
	3 737	5 219	6 971	922	1 482	1 752

¹⁾ Folketrygdens arbeidsmarkedsfond inkludert i Folketrygdfondets forvaltning fra 1/7 1972.

plasseringspliktige institusjoners side. Siden fulltegningen også gjaldt statsgaranterte lån, synes balansen i etterspørselen mellom denne typen obligasjoner og § 15-obligasjoner å ha bedret seg i året som gikk. Tidligere hadde man en betydelig overretterspørsel etter § 15-obligasjoner fordi disse gav gunstigere avkastning.

Renteutviklingen

I etterkrigstiden har Norge hatt et stabilt nominelt rentenivå, sammenliknet med andre industrialiserte land. Det henger sammen med at myndighetene dels direkte og dels gjennom avtaler og forståelser med kredittinstitusjonene har fastsatt visse normer for

Fordeling av emisjonsrammene 1969–1973 (Mill. kroner)

	1969	1970	1971	1972	1973
Totalramme	1 395	1 800	1 950	2 150	2 670
Obligasjonsutstedende institutter	825	1 184	1 298	1 435	1 763
<i>Herav:</i>					
Realkredittforeninger	214	234	255	310	328
Skiptfinansieringsinstitutter	331	625	675	650	975
Andre	280	325	368	475	460
Kraftutbygging	234	200	226	270	342
Industri	161	230	221	300	340
Kommuner	100	140	155	75	93
Andre formål	75	46	50	70	132

Obligasjonsemisjoner og godkjenning etter låntakergrupper (Mill. kroner)

	1971		1972		1973	
	Emittert	Godkjent	Emittert	Godkjent	Emittert	Godkjent
Statsforetak	20	20	80	140	180	120
Kommuner	384	396	341	307	446	445
<i>Herav:</i>						
Kraftutbygging	229	241	265	230	377	337
Kredittforeninger o. l.	1 293	1 298	1 373	1 435	1 565	1 763
<i>Herav:</i>						
Statsgaranterte	275	275	200	250	128	250
Private industribedrifter m. v.	248	233	271	241	288	293
Sum partialobligasjonslån godkjent etter						
Kreditlovens § 15	1 945	1 947	2 065	2 123	2 479	2 621
Statsbanker	336		543		584	
Staten	1 661		2 390		3 694	
I alt	3 942		4 998		6 757	

enkelte utlåns- og innskuddsrenter. Med denne politikk tok en opprinnelig sikte på å stimulere investeringene samtidig som en la til grunn visse sosiale hensyn, særlig med tanke på bokostnadene.

De rentebindinger bankene har vært pålagt i etterkrigstiden, har imidlertid omfattet alle utlåns- og innskuddsformer. Etter hvert som en har fått en tilstrømning av likviditeten i banksystemet under perioder med sterk kredittetterspørsel, har bankene, også på grunn av den alminnelige kostnadsøkning, gått til oppjustering av enkelte utlånsrenter. En har derfor fra år til år kunnet konstatere en viss glidning oppover i gjennomsnittsrenten på bankenes utlån. Denne glidningen har alltid skjedd i et moderat omfang fordi oppjusteringene aldri er blitt foretatt av bankene samlet og heller ikke på samme tid. En har derfor ikke fått særlig store endringer i rentenivået fra det ene året til det andre.

Større utslag i rentene har en bare fått i forbindelse med forhøyelser av Norges Banks diskonto og av andre rentesatser som myndighetene har direkte herredømme over, f. eks. statsbankenes utlånsrenter og obligasjonsrenten. Ved diskontoendringer blir det inngått avtaler eller forståelser med kredittinstitusjonene vedrørende renten på visse utlån og innskudd. Normalt har oppjusteringen

i de normerte rentesatser vært av samme størrelsesorden som diskontoforhøyelsen.

Den vanlige glidning i bankenes utlånsrenter som har vært observert i alle år, fortsatte også i 1973. Dette fremgår av tabellen nedenfor, der tallene for 1971 og 1972 er hentet fra Statistisk Sentralbyrås rentestatistikk, mens tallene for 1973 er utarbeidet i Norges Bank på grunnlag av et utvalg av banker.

I samsvar med gjeldende bestemmelser har en rekke sparebanker i løpet av 1973 underrettet Norges Bank om forhøyelser av forskjellige utlånsrenter. Det gjelder særlig renten på annen prioritets pantelån, vekselån og gjeldsbrevlån. Forhøyelsene har gjennomgående ligget på ½ og 1 prosentpoeng, slik at rentenivået for disse utlånsformer er blitt justert opp til 7½ % og 8 % p. a.

Publikums likviditet

I løpet av 1973 steg publikums likviditet med 7,2 milliarder kroner til 70 milliarder kroner. Det tilsvarte en økning på 11,4 %, altså omtrent samme høye vekst som tidligere i 70-årene. Sammensetningen av publikums likviditet (se tabell 22 b bak i tidsskriftet) endret seg i retning av økt andel av innskudd på anfordring, mens så vel sedler og mynt som ubenyttede kassekreditter

Forretningsbankene og sparebankene. Gjennomsnittsrenten på utlån

	Forretningsbankene			Sparebankene		
	1971	1972	1973	1971	1972	1973
Pant i fast eiendom	6,60	6,66	6,86	6,29	6,34	6,47
Norske vekslers ¹⁾	6,81	6,80	6,89	7,06	7,19	7,44
Gjeldsbrev ¹⁾	7,20	7,35	7,62	6,81	6,93	7,13
Kassekreditter	6,05	6,07	6,18	6,19	6,20	6,13

¹⁾ Ekskl. avbetalingslån.

og byggelån viste avtagende andel. Tidsinnskuddenes andel av publikums likviditet ble opprettholdt.

Endringer i den samlede likviditet som blir tilført publikum, kan stort sett oppfattes som et resultat av finanspolitikken, penge- og kredittpolitikken og forholdene på valutamarkedet. (Tabell 22 a bak i tidsskriftet er lagt opp med sikte på å vise dette.)

Likviditetsinndragningen ved sentralmyndighetenes¹⁾ inntektsoverskudd m. v. utgjorde 3,4 milliarder kroner i 1973, hvilket var 900 mill. kroner mer enn i de to foregående år. Den større inndragning kan tilskrives trygdeforvaltningens overskudd, som var 2,6 milliarder kroner, dvs. langt høyere enn budsjettet.

Sentralmyndighetenes lånetransaksjoner med publikum i 1973 resulterte i en netto likviditetstilførsel på vel 3,5 milliarder kroner, noe mer enn året før. Statsbankenes utlån steg med 3 744 mill. kroner eller 15,3%. Folketrygdfondets kjøp av § 15-obligasjoner gav en tilførsel på 177 mill. kroner. Som før var kreditt-tilførselen til publikum fra Norges Bank, Postgiro og Postsparebanken beskjeden. Salget av stats- og statsbankobligasjoner til publikum gav en større inndragning enn i de foregående år.

Også i fjor overskred så vel forretnings- som sparebankene de utlånsrammer en hadde lagt opp til i kredittbudsjettet. Utlånsøkningen til private og kommuner utgjorde henholdsvis 2 384 mill. kroner i forretningsbankene og 1 908 mill. kroner i sparebankene. Sett i forhold til de oppjusterte rammetall i det reviderte nasjonalbudsjett for 1973, innebar utlånsøkningen en mertilførsel av likviditet på til sammen

¹⁾ Omfatter stats- og trygdeforvaltningen, statsbankene og kommunekasserernes skattekonti.

792 mill. kroner, hvilket tilsvarte et tillegg i vekstraten for publikums likviditet på 1,3 prosentpoeng. Forretningsbankenes utlånsøkning fordelte seg ujevnt over året. En ekspansiv utlånsutvikling på vårparten ble fulgt av en viss nedtrapping i sommermånedene, etter at kredittlovens § 8 ble tatt i bruk. Utover høsten viste utlånene igjen en betydelig stigning, for så definitivt å sprengte utlånsrammen i årets siste måned. Den sterke økningen i sparebankenes utlån fordelte seg mer jevnt over året. Mer omfattende kjøp av § 15-obligasjoner i såvel forretnings- som sparebanker gav en langt høyere likviditetstilførsel i fjor enn i de foregående år. Blant annet som følge av uvanlig store trekk på kassekreditt- og byggelånskonti i forretningsbanker i årets to siste måneder, viste ubenyttede kassekreditter og byggelån en svakere oppgang i 1973. Likviditetsinndragningen ved bankenes inntektsoverskudd og innbetalt aksjekapital ble større enn før.

I april 1973 ble det vedtatt å foreta ekstraordinær frigivelse av visse skattefrie fondsavsetninger, i likhet med ett år tidligere. Det bidrog til at publikum reduserte slike konti med drøye 200 mill. kroner også i fjor. Som i året før skjedde dette særlig i månedene mai og juni.

Maksimumsrammene for skattefri banksparing ble økt med 12% for inntektsåret 1973, den første justeringen siden ordningen trådte i kraft. Antallet slike konti viste fortsatt vekst, slik at likviditetsinndragningen utgjorde 657 mill. kroner, eller vel 100 mill. kroner mer enn året før.

Publikums netto valutasalg til bankene medførte en betydelig likviditetsøkning i 1973. Valuta tilsvarende 1,9 milliarder kroner ble innvekslet. Det var omtrent dobbelt så mye som i de foregående år.

Oversikt

over gjeldende kredittpolitiske bestemmelser i henhold til kredittloven av 25. juni 1965

- §§ 4– 6 Primær- og likviditetsreserver
- §§ 9–10 Plasseringsplikt
- § 11 Oppgaveplikt for private finansieringsselskaper, livs- og skadeforsikringsselskaper
- § 12 Utlånsregulering for private finansieringsselskaper og skadeforsikringsselskaper
- § 13 Oppgaveplikt over rente- og provisjonssatser
- § 15 Emisjonskontroll
Godkjenning av låneopptak hvor flere långivere deltar

Oppstillingen på de følgende sider har bare til formål å gi en oversikt over gjeldende kredittpolitiske bestemmelser. All praktisk anvendelse av bestemmelsene bør skje på grunnlag av rundskrivene fra Norges Bank.
Listen er ajourført pr. 7. juni 1974

Kredittlovens §§ 4-6. Primær- og likviditetsreserver for banker

Primære likviditetsreserver

	Primærreserver i prosent av beregningsgrunnlaget*)		Resolusjon
	Sør-Norge	Nord-Norge	
<i>Sparebanker</i> med forvaltningskapital over 10 mill. kroner	0	0	1974-05-31
<i>Forretningsbanker</i>	6%		1974-05-31
— » —		0	1974-01-25

Likviditetsreserver

	Reserve av primære og sekundære likvider i prosent av beregningsgrunnlaget*)		Resolusjon
	Sør-Norge	Nord-Norge	
<i>Sparebanker</i>			
Forvaltningskapital 10-50 mill. kroner	16%	16%	1967-10-06
over 50 mill. kroner	18%	18%	— » —
<i>Forretningsbanker</i>			
Forvaltningskapital under 1 milliard kroner	15%	15%	1970-09-25
over 1 milliard kroner	16%	16%	— » —

Ifølge kredittlovens § 5 regnes som primær likviditetsreserve vedkommende banks beholdning av sedler og skillemynt, innskudd på ordinær foliokonto i Norges Bank, innskudd på postgiro og beholdning av norske statskasserveksler.

Som sekundær likviditetsreserve regnes bankens beholdning av norske stats- og statsgaranterte obligasjoner. Ved beregningen settes obligasjonsbeholdningen til bokført verdi.

*) Beregningsgrunnlaget er bankens samlede passiva med fradrag for rembursforpliktelser og ilignede, ikke betalte skatter og utgifter.

Kredittlovens §§ 9–10. Plasseringsplikt for banker, livsforsikringselskaper, pensjonskasser og -fond

Plasseringsplikt

	Utgangspunkt for beregning	Plasserings- plikt*)	Tillatt reduksjon*)	Resolusjon
<i>Sparebanker</i> i Sør-Norge	1969—09—30	33%	30%	1969—09—26
i Nord-Norge	Gjennomsnitt av 1971, 06, 07, 08	15%	15%	1971—10—15
<i>Forretningsbanker</i> i Sør-Norge	Gjennomsnitt av 1971, 03, 04, 05	33%	30%	1971—07—23
i Nord-Norge	Gjennomsnitt av 1971, 06, 07, 08	15%	15%	1971—10—15
<i>Livsforsikringselskaper</i>	1969—12—31	40%	30%	1969—09—26
<i>Private og kommunale pensjons- kasser og -fond</i> med forvaltningskapital over 2 mill. kroner				
i Sør-Norge	1971—12—31	40%	30%	1972—03—24
i Nord-Norge	— » —	20%	20%	1971—10—15

- *) Plasseringsplikt beregnes av økning i forvaltningskapital i forhold til utgangspunktet. Reduksjon i plasseringsplikt tillates ved nedgang i forvaltningskapital i forhold til utgangspunktet. Plasseringsplikt pålegges ikke hvis beholdning av norske ihendehaverobligasjoner overstiger 30% av forvaltningskapitalen for forretningsbankene (kredittlovens § 9), 30% for sparebankene (resolusjon av 2. mars 1973) og 60% for de andre institusjoner (kredittlovens § 9). Oppgjørstidspunkt er utgangen av hvert kvartal med unntak av sparebankene i Nord-Norge og forretningsbankene, som har to-månedersperioder (utgangen av januar, mars, mai, osv.).

Kredittlovens § 11. Oppgaveplikt for private finansieringsselskaper, livs- og skadeforsikringselskaper

Oppgaveplikt

for <i>private finansieringsselskaper</i>	Diverse oppgaver	Finansdepartementets bestemmelse 1966—03—15
for <i>livsforsikringselskaper</i>	Diverse oppgaver	Finansdepartementets bestemmelse 1972—08—10
for <i>skadeforsikringselskaper</i>	Diverse oppgaver	Finansdepartementets bestemmelse 1972—08—10

Kredittlovens § 12. Direkte utlånsregulering for private finansieringsselskaper og skadeforsikringselskaper

Utlånsregulering

	Tillatt utlånsøkning i 1974*) i forhold til faktiske utlån 12 måneder tidligere	Resolusjon
<i>for private finansieringsselskaper</i>		
med utlån over 1 mill. kroner og for selskaper stiftet etter 1. desember 1972 med utlån over 500 000 kroner		
med hovedsakelig factoring-virksomhet	20%	1973—12—14
med hovedsakelig annen virksomhet enn factoring	9%	— » —
<i>for skadeforsikringselskaper</i>		
med forvaltningskapital over 10 mill. kroner (første gang pr. utgangen av 2. kvartal)	6%	1974—05—16

*) For private finansieringsselskaper gjelder prosentsatsene fram til 30. september 1974.

Kredittlovens § 13. Oppgaveplikt over rente- og provisjonssatser

Oppgaveplikt

Oppgaveplikt for forretnings- og sparebanker, livs- og skadeforsikringsselskaper samt kreditt- og hypotekforeninger til Norges Bank over hvilke rente- og provisjonssatser som nyttes ved inn- og utlån. Oppgaveplikten for disse institusjoner omfatter også melding til Norges Bank om enhver *endring* av de rente- og provisjonssatser som blir nyttet.

Finansdepartementets forskrift av 6. juli 1965, rundskriv av 15. juli 1965 fra Norges Bank.

Oppgaveplikten ble ved Finansdepartementets bestemmelse av 23. mars 1966 utvidet til også å gjelde private finansieringsselskaper.

Kredittlovens § 15. Emisjonskontroll

Emisjoner

Lån mot utstedelse av ihendehaverobligasjoner eller andre omsetningsgjeldsbrev hvorav det utstedes mange i sammenheng og med lik tekst, må ikke legges ut til offentlig tegning eller tas opp på annen måte uten etter samtykke fra Finansdepartementet.

Heller ikke andre lån kan gis av syv eller flere långivere sammen uten etter samtykke fra Finansdepartementet.

Lån som omfattes av forskriftenes § 1, annet punktum, kan unntas fra regulering når lånebeløpet utgjør mindre enn 5 mill. kroner. Søknad om unntak sendes Norges Bank.

Finansdepartementets forskrift av 10. mars 1972, rundskriv av 15. mars 1972 og 12. oktober 1973 fra Norges Bank.

Tabelloversikt

- 1 Norges Banks balanse
- 2 Norges Banks innenlandske utlån fordelt på låntakere
- 3 Utenriksregnskap for Norge
- 4 Norges totale gull- og valutabeholdninger
- 5 Salgskurser for en del valutaer på Oslo Børs
- 6 Bankenes likviditet. Endringsanalyse
- 7 Forretningsbankenes balanse
- 8 Forretningsbankenes utlån til publikum
- 9a Forretningsbanker. Utlån til publikum fordelt på utlånsarter
- 9b Forretningsbanker. Bevilget kassekreditt og byggelån
- 10 Forretningsbankenes likviditet
- 11 Sparebankenes balanse
- 12 Sparebankenes utlån til publikum
- 13a Sparebanker. Utlån til publikum fordelt på utlånsarter
- 13b Sparebanker. Bevilget kassekreditt og byggelån
- 14 Sparebankenes likviditet
- 15 Balanse for private finansieringsselskaper
- 16 Balanseutdrag for livsforsikringsselskaper
- 17 Balanseutdrag for skadeforsikringsselskaper

- 18 Balanse for statsbanker
- 19 Balanse for kredittforeninger o. l.
- 20 Nettoemisjoner av norske ihendehaverobligasjoner fordelt på långivere
- 21 Kreditt-tilførsel til private og kommuner
- 22a Endringer i publikums likviditet
- 22b Sammensetningen av publikums likviditet

Standard tegn

.. Oppgave mangler.

Kilder

Statistisk Sentralbyrå

Norges Bank

Tabell 1. Norges Banks balanse (Mill. kroner)

	Balanse pr. 30/4 1974	Endringer					
		1/4—30/4		1/1—30/4		Siste 12 mndr. pr. 30/4-74	
		1973	1974	1973	1974	Beløp	%
<i>Aktiva:</i>							
Offisielle gull- og valuta- reserver	9 635	589	÷ 550	÷ 28	664	861	9,8
Norske statskassaveksler	856	143	480	247	425	526	> 100
Norske ihendehaver- obligasjoner	746	÷ 15	55	÷ 45	34	÷ 64	÷ 7,9
Utlån til forretnings- og sparebanker	2 402	384	1 212	÷ 156	1 114	1 679	> 100
Statens konsoliderte konto	5 430	0	0	0	0	0	0
Andre aktiva	2 479	336	381	249	57	÷ 133	÷ 5,1
Aktiva i alt	21 548	1 437	1 578	267	2 294	2 869	15,4
<i>Passiva:</i>							
Sedler og mynt i omløp	9 482	74	33	÷ 495	÷ 461	797	9,2
Statens konti	6 122	706	1 503	710	2 518	2 553	71,5
Andre offentlige konti	1 931	299	363	344	÷ 39	164	9,3
Folioinnskudd fra forret- nings- og sparebanker	132	÷ 213	÷ 298	÷ 265	57	140	> 100
Utenlandske krone- innskudd m. v.	260	÷ 20	÷ 116	÷ 73	147	191	> 100
Skattefrie fondsav- setninger	819	16	÷ 4	173	÷ 199	÷ 588	÷ 41,8
Andre passiva	2 802	575	97	÷ 127	271	÷ 388	÷ 12,2
Passiva i alt	21 548	1 437	1 578	267	2 294	2 869	15,4

Tabell 2. Norges Banks innenlandske utlån fordelt på låntakere (Mill. kroner)

Låntakere	Balanse pr. 30/4 1974	Endringer				Siste 12 mndr. pr. 30/4-74	
		1/4—30/4		1/1—30/4		Beløp	%
		1973	1974	1973	1974		
Forretningsbanker	1 922	325	929	559	675	1 281	> 100
Sparebanker	479	59	282	71	438	398	> 100
Kredittforeninger o. l.	50	14	0	2	10	6	13,6
Kommuner og kommune- foretak	1	0	0	0	0	0	0
Næringsmiddelindustri	59	2	13	11	11	12	25,5
<i>Herav:</i>							
Fisketilvirkning ¹⁾	58	2	13	11	11	12	26,1
Annen industri	2	0	0	÷ 3	0	0	0
Varehandel	22	1	1	2	5	5	29,4
I alt	2 535	401	1 225	642	1 139	1 702	> 100

Fotnote: Se siste side.

Tabell 3. Utenriksregnskap for Norge (Mill. kroner)

	1/3—31/3		1/1—31/3	
	1973	1974	1973	1974
Eksport av varer	1 954	2 373	5 280	6 874
Import av varer	÷ 2 584	÷ 3 766	÷ 7 261	÷ 10 336
Varebalansen	÷ 630	÷ 1 393	÷ 1 981	÷ 3 462
Eksport av nye skip	61	226	145	434
Rederienes nettoimport av skip	29	÷ 127	÷ 291	÷ 175
Nettovalutafrakter	845	995	2 340	3 085
Reisetrafikk, netto	÷ 29	÷ 38	÷ 78	÷ 94
Andre tjenester, netto	÷ 51	÷ 68	÷ 230	÷ 253
Vare- og tjenestebalansen	225	÷ 405	÷ 95	÷ 465
Rente- og stonadsbalansen	÷ 105	÷ 180	÷ 355	÷ 480
Driftsbalansen	120	÷ 585	÷ 450	÷ 945
Langsiktige kapitaltransaksjoner, netto:				
Offentlig forvaltning	70	54	33	20
Finansinstitusjoner	÷ 38	15	÷ 69	÷ 5
Offentlige foretak	31	÷ 44	173	÷ 13
Rederier ¹⁾	÷ 296	106	74	598
Direkte investeringer i Norge	23	130	492	342
Direkte investeringer i utlandet	24	÷ 89	÷ 6	÷ 170
Lån til utlandet	÷ 8	÷ 12	÷ 115	÷ 98
Annet	478	÷ 226	314	111
Grunnbalansen	404	÷ 651	446	÷ 160
Endring i totale netto gull- og valuta- beholdninger ikke forårsaket av transaksjoner	÷ 4	30	÷ 789	÷ 30
Endring i totale netto gull- og valutabeholdninger (økning ÷)	÷ 694	536	134	÷ 661
«Uforklart differanse»	224	331	343	1 002
Andre kortsiktige kapital- transaksjoner, netto	70	÷ 246	÷ 134	÷ 471

Fotnote: Se siste side.

Tabell 4. Norges totale gull- og valutabeholdninger (Mill. kroner)

	Balanse pr. 31/3 1974	Endringer				
		1/3—31/3		1/1—31/3		Siste 12 mndr. pr. 31/3
		1973	1974	1973	1974	1974
<i>Norges Banks netto gull- og valuta- beholdninger (a÷b)</i>	9 807	÷ 8	÷ 498	÷ 564	951	1 713
a) Offisielle gull- og valutareserver	10 183	÷ 9	÷ 189	÷ 618	1 214	2 000
<i>Herav:</i>						
Gull	235	0	0	0	0	÷ 12
Reserveposisjon i IMF	431	1	÷ 12	0	÷ 5	÷ 66
Spesielle trekkrettigheter i IMF	605	0	0	1	0	÷ 29
Bankinnskudd i utlandet og utenlandske verdipapirer	8 912	÷ 10	÷ 177	÷ 619	1 219	2 107
b) Utenlandske kroneinnskudd i Norges Bank	376	÷ 1	309	÷ 53	263	287
<i>Herav:</i>						
Banker	354	÷ 4	315	÷ 40	287	296
Andre innskytere	22	3	÷ 6	÷ 13	÷ 24	÷ 9
<i>Forretnings- og sparebankers netto valutabeholdninger (a÷b)</i>	÷ 1 319	135	280	40	÷ 343	÷ 28
a) Bankinnskudd i utlandet	855	9	÷ 204	÷ 111	÷ 212	÷ 117
b) Kortsiktig gjeld til utlandet	2 174	÷ 126	÷ 484	÷ 151	131	÷ 89
<i>Norges Banks og forretnings- og sparebankers netto gull- og valuta- beholdninger</i>	8 488	127	÷ 218	÷ 525	608	1 685
<i>Andre sektors netto valuta- beholdninger (a÷b)</i>	2 450	593	÷ 236	391	53	1 300
a) Bankinnskudd i utlandet og utenlandske verdipapirer	4 182	370	14	167	43	1 502
<i>Herav:</i>						
Rederier	2 932	41	63	÷ 124	156	1 565
Forsikringsselskaper	720	÷ 9	÷ 11	2	÷ 18	÷ 42
Handels- og industriselskaper o. a.	530	338	÷ 38	289	÷ 95	÷ 21
b) Kortsiktige valutalån fra utlandet	1 732	÷ 223	250	÷ 224	÷ 10	202
<i>Totale netto gull- og valuta- beholdninger</i>	10 938	720	÷ 454	÷ 134	661	2 985

Tabell 5. Salgskurser for en del valutaer notert på Oslo Børs

	100 Danske kr.	100 Svenske kr.	1 £	1 U.S. \$	1 Canadisk \$	100 Tyske mark	100 Schw. frcs.	100 Gylden	100 Belgiske frcs.	100 Franske frcs.	100 Lire
Sentralkurs ¹⁾	90,672	124,914	.. ²⁾	5,69606 ³⁾	.. ³⁾	213,413	.. ³⁾	204,807	14,1221	123,716	.. ³⁾
1969 Gjennomsnitt	95,2343	138,499	17,089	7,1505	6,6436	..	166,0720	197,5795	14,2908	..	1,14231
Høyest	95,60	139,05	17,16½	7,16	7,12½	195,25	166,85	199,45	14,45	144,80	1,149
Lavest	94,80	138,15	17,01½	7,14	6,66	177,80	165,00	196,00	14,20½	128,20	1,138
1970 Gjennomsnitt	95,4872	138,0836	17,1277	7,1508	6,8618	196,3492	166,1543	197,9911	14,4293	129,5443	1,1427
Høyest	95,65	138,85	17,22	7,16	7,12½	197,35	166,85	199,25	14,45	129,90	1,153
Lavest	95,35	137,35	17,03	7,13	6,66	194,00	165,15	196,85	14,38	128,75	1,138
1971 Gjennomsnitt	95,078	137,864	17,172	7,024	6,961	202,311	171,141	201,554	14,503	129,691	1,1389
Høyest	95,70	138,85	17,29½	7,15¼	7,13½	210,70	176,00	208,00	14,98½	129,85	1,152
Lavest	93,35	135,80	16,91	6,70	6,71	196,15	165,65	197,85	14,28	122,20	1,118
1972 Gjennomsnitt	95,0685	138,8190	16,4822	6,5943	6,6616	206,9772	172,9671	205,6454	15,0086	130,9345	1,1326
Høyest	97,25	140,50	17,42	6,73¼	6,77¾	209,85	176,45	210,65	15,28	132,65	1,144
Lavest	93,45	137,25	15,32	6,51	6,57½	204,35	169,85	203,00	14,85½	128,65	1,122
1973 Desember											
Høyest	91,95	126,40	13,28½	5,74¾	5,75¾	214,85	178,35	203,30	14,18	125,05	0,955
Lavest	91,05	123,60	13,03	5,61¾	5,61¼	212,80	175,10	201,10	13,96	122,00	0,931
1974 April											
Høyest	91,80	125,75	13,33	5,60¾	5,77¼	218,55	183,40	207,40	14,33	116,10	0,893
Lavest	90,30	124,95	12,96	5,34	5,55¾	217,05	181,50	205,60	14,13	110,15	0,85
30. April	91,05	125,35	13,01	5,34	5,55¾	218,55	183,40	207,40	14,33	110,20	0,851

Fotnoter: Se siste side.

Tabell 6. Bankenes likviditet. Endringsanalyse (Mill. kroner)

Likviditetstilførsel +/inndragning ÷	1/4—30/4		1/1—30/4		Siste 12 mndr.
	1973	1974	1973	1974	pr. 30/474
1. Staten og andre offentlige konti	÷ 978	÷ 1 815	÷ 1 071	÷ 2 392	÷ 2 461
2. Publikums kassehold (oppgang ÷)	÷ 10	40	537	442	÷ 765
3. Norges Banks andre transaksjoner enn kreditt til banker ¹⁾ og kjøp av valuta fra banker	÷ 17	88	÷ 117	351	817
4. Pliktige primærreserver (oppgang ÷) ²⁾					
5. Tilførsel av valuta fra andre norske sektorer enn Norges Bank	÷ 38	185	÷ 96	169	÷ 566
	351	76	643	611	1 621
A. Virkningen ved faktorer som bankene har liten eller ingen innflytelse på (1+2+3+4+5)	÷ 692	÷ 1 426	÷ 104	÷ 819	÷ 1 354
6. Likviditetslån i Norges Bank	384	1 212	÷ 155	1 114	1 679
7. Sjekk-kreditter m. v. i Norges Bank	÷ 185	179	÷ 168	÷ 237	114
8. Lån etc. i utlandet	÷ 73	÷ 40	÷ 287	74	÷ 5
B. Virkningen ved faktorer som bankene helt eller delvis bruker for likviditetstilpassing (6+7+8)	126	1 351	÷ 610	951	1 788
C. Overskuddsreserver (A+B)	÷ 566	÷ 75	÷ 714	132	434
Herav:					
Disponible primærreserver	÷ 278	÷ 601	÷ 315	÷ 182	÷ 263
Innskudd i utenlandske banker	÷ 288	÷ 526	÷ 399	314	697
D. Likviditetslån (lån i Norges Bank og innskudd fra lån i utenlandske banker)	308	1 188	÷ 326	1 161	1 672
E. Frie likvider i alt (C÷D)	÷ 874	÷ 1 263	÷ 388	÷ 1 029	÷ 1 238
Herav:					
Frie primærlikvider	÷ 662	÷ 1 813	÷ 160	÷ 1 296	÷ 1 942
Frie valutalikvider	÷ 212	550	÷ 228	267	704

Spesifikasjoner: Se neste side.

Fotnoter: Se siste side.

Spesifikasjoner til tabell 6.

	1/4—30/4		1/1—30/4		Siste 12 mndr.
	1973	1974	1973	1974	pr. 30/4-74
a. Innskudd i utenlandske banker	÷ 288	526	÷ 399	314	751
<i>Framkommet ved:</i>					
(1) Lån etc. i utlandet	÷ 73	÷ 40	÷ 287	74	256
(2) Tilførsel av valuta fra andre norske sektorer enn Norges Bank	351	76	643	611	198
(3) Nettokjøp av valuta fra Norges Bank	÷ 566	490	÷ 755	÷ 371	297
b. Primærlikvider	÷ 240	÷ 786	÷ 219	÷ 351	÷ 248
(svarer til 1+2+3+6+7÷a. 3)					
<i>Herav:</i>					
(1) Kassebeholdning	64	67	43	÷ 20	6
(2) Folio i Norges Bank ¹⁾	÷ 213	÷ 474	÷ 266	÷ 121	÷ 231
(3) Folio i Postgiro	109	÷ 30	8	÷ 143	15
(4) Statskasseveksler ²⁾	÷ 200	÷ 349	÷ 4	÷ 67	÷ 38
c. Frie likvider i alt					
Beholdningstall pr. utgangen av måneden:					
(1) I mill. kroner	÷ 2 115	÷ 3 353			
(2) I % av forvaltningskapitalen	÷ 3,6	÷ 5,2			
<i>Herav:</i>					
(1) I mill. kroner	÷ 1 299	÷ 3 241			
(2) I % av forvaltningskapitalen	÷ 2,3	÷ 5,0			

Fotnoter: Se siste side.

Tabell 7. Forretningsbankenes balanse (Mill. kroner)

	Balanse pr. 30/4 1974	Endringer					
		1/4—30/4		1/1—30/4		Siste 12 mndr. pr. 30/4-74	
		1973	1974	1973	1974	Beløp	%
<i>Aktiva:</i>							
Primærlikvider	1 957	77	÷ 116	÷ 210	÷ 452	÷ 215	÷ 9,9
Statsobligasjoner	3 755	÷ 8	÷ 76	269	156	286	8,2
Statsgaranterte ihendehaver- obligasjoner	1 641	35	12	76	241	477	41,0
Andre norske ihendehaver- obligasjoner	1 829	139	17	284	77	402	28,2
Innskudd i forretnings- og sparebanker	1 152	209	228	÷ 4	÷ 117	8	0,7
Innskudd i utenlandske banker	1 324	÷ 288	494	÷ 409	275	648	95,9
Lån til utlandet	396	3	÷ 10	÷ 25	27	13	3,4
Utlån til publikum	23 352	282	685	1 155	1 645	2 874	14,0
Øvrige aktiva — en bloc- avskrivninger	2 046	171	130	7	÷ 8	194	10,5
Aktiva i alt	37 452	620	1 364	1 143	1 844	4 687	14,3
<i>Passiva:</i>							
Innskudd fra publikum i norske kroner	24 225	980	÷ 12	1 440	982	2 413	11,1
Innskudd fra publikum i utenlandsk valuta	1 770	÷ 77	222	219	288	698	65,1
Innskudd fra forretningsbanker	1 456	÷ 41	275	÷ 114	÷ 337	99	7,3
Innskudd fra sparebanker	1 619	÷ 12	508	÷ 108	304	÷ 68	÷ 4,0
Lån i Norges Bank	1 928	91	889	÷ 221	673	1 283	> 100
Utenlandske innskudd og lån i utlandet	1 853	÷ 78	÷ 25	÷ 153	86	50	2,8
Annen gjeld	1 346	÷ 229	÷ 599	÷ 151	÷ 113	52	4,0
Øvrige passiva	3 255	÷ 14	106	231	÷ 39	160	5,2
Passiva i alt	37 452	620	1 364	1 143	1 844	4 687	14,3
<i>Spesifikasjoner:</i>							
Fordringer på utlandet	2 883	÷ 148	526	÷ 353	597	1 220	73,4
Gjeld til utlandet	2 760	67	÷ 7	÷ 120	396	564	25,7
Garantier	8 647	÷ 101	÷ 57	179	159	1 015	13,3

Tabell 8. Forretningsbankenes utlån til publikum (Mill. kroner)

	1973			1974		
	Månedlig utlåns- økning	Kumulert utlånsøkning		Månedlig utlåns- økning	Kumulert utlånsøkning	
		Faktiske tall	Sesong- ¹⁾ korrigerede tall		Faktiske tall	Sesong- ¹⁾ korrigerede tall
Januar	÷ 247	÷ 247	125	÷ 286	÷ 286	132
Februar	664	417	445	591	305	336
Mars	451	868	573	655	960	629
April	282	1 150	784	685	1 645	1 215
Mai	÷ 20	1 130	760			
Juni	242	1 372	823			
Juli	÷ 408	964	998			
August	271	1 235	1 173			
September	548	1 783	1 408			
Oktober	÷ 30	1 753	1 616			
November	255	2 008	1 829			
Desember	371	2 379	2 379			

Fotnote: Se siste side.

Tabell 9a. Forretningsbanker. Utlån til publikum fordelt på utlånsarter

Ved utgangen av måneden	Pantelån	Norske vekslers	Vekselobl. og gjeldsbrevlån	Kassekreditt	Byggelån	Andre utlån i n. kr.	Utlån i utenl. valuta	Utlån til publ. i ølt
<i>1972 - Desember</i>								
Mill. kr.	1 360	1 964	6 610	8 582	2 973	255	309	19 323
Andel av total i %	7,0	10,2	34,2	30,3	15,4	1,3	1,6	100
<i>1973 - April</i>								
Mill. kr.	1 358	1 938	7 005	6 562	3 063	261	291	20 478
Andel av total i %	6,6	9,5	34,2	32,0	15,0	1,3	1,4	100
<i>1973 - Desember</i>								
Mill. kr.	1 308	2 111	8 043	6 584	3 209	280	172	21 707
Andel av total i %	6,0	9,7	37,1	30,3	14,8	1,3	0,8	100
<i>1974 - April</i>								
Mill. kr.	1 327	2 102	8 519	7 573	3 435	268	128	23 352
Andel av total i %	5,7	9,0	36,5	32,4	14,7	1,1	0,6	100
<i>Endring i perioden</i>								
1973 April	5	29	95	130	4	÷ 1	20	282
1974 April	÷ 10	43	77	490	102	÷ 1	÷ 16	685
1973 Jan./april	÷ 2	÷ 26	395	710	90	6	÷ 18	1 155
1974 Jan./april	19	÷ 9	476	989	226	÷ 12	÷ 44	1 645

Tabell 9b. Forretningsbanker. Bevilget kassekreditt og byggelån

	Bevilget (Mill. kroner)		Utnyttingsgrad i %	
	Kassekreditt	Byggelån	Kassekreditt	Byggelån
1972 Desember	10 046	5 105	58,3	58,2
1973 April	10 536	5 075	62,3	60,4
Desember	10 973	5 416	60,0	59,3
1974 April	11 930	5 953	63,5	57,7
<i>Endring i perioden</i>			(Prosentpoeng)	
1973 April	158	÷ 6	0,3	0,2
1974 April	387	219	2,1	÷ 0,4
1973 Januar/april	490	÷ 30	2,1	2,2
1974 Januar/april	957	537	3,5	÷ 1,6

Tabell 10. Forretningsbankenes likviditet (Mill. kroner)

Ved utgangen av måneden	Innskudd i utenl. banker (1)	Innskudd i spare- banker (2)	Primær- likvider (3)	Pliktige primær- likvi- der ¹⁾ (4)	Lån i Norges Bank (5)	Innskudd fra og lån i utenl. banker (6)	Frie likvider (1+2+3+4+5+6)	
							I alt (7)	I % av forv.kap. (8)
1972 Desember	1 085	351	2 382	2 463	866	1 677	÷ 1 188	÷ 3,8
1973 Mars	964	343	2 095	2 505	554	1 573	÷ 1 230	÷ 3,8
Juni	892	362	2 106	2 574	671	1 358	÷ 1 243	÷ 3,7
September	1 052	378	2 236	2 658	1 141	1 151	÷ 1 284	÷ 3,7
Desember	1 049	512	2 409	2 757	1 255	1 441	÷ 1 483	÷ 4,2
1973 April	676	405	2 172	2 542	645	1 494	÷ 1 428	÷ 4,4
1974 Januar	1 117	295	2 457	2 843	38	1 995	÷ 1 007	÷ 2,8
Februar	1 034	320	2 236	2 734	624	1 979	÷ 1 747	÷ 4,9
Mars	830	286	2 073	2 751	1 039	1 513	÷ 2 114	÷ 5,9
April	1 324	288	1 957	2 800	1 928	1 487	÷ 2 646	÷ 7,1
Mai								
Juni								
Juli								
August								
September								
Oktober								
November								
Desember								
<i>Endring i perioden</i>								
1973 April	÷ 288	62	77	37	91	÷ 79	÷ 198	÷ 0,6
1974 April	494	2	÷ 116	49	889	÷ 26	÷ 532	÷ 1,2
1973 Januar/april	÷ 409	54	÷ 210	79	÷ 221	÷ 183	÷ 240	÷ 0,6
1974 Januar/april	275	÷ 224	÷ 452	43	673	46	÷ 1 163	÷ 2,9

Fotnote: Se siste side.

Tabell 11. Sparebankenes balanse (Mill. kroner)

	Balanse pr. 30/4 1974	Endringer					
		1/4—30/4		1/1—30/4		Siste 12 mndr. pr. 30/4/74	
		1973	1974	1973	1974	Beløp	%
<i>Aktiva:</i>							
Primærlikvider	1 123	42	÷ 79	27	÷ 79	364	48,0
Statsobligasjoner	2 426	÷ 29	÷ 10	41	÷ 19	179	8,0
Statsgaranterte ihendehaverobligasjoner	1 694	÷ 9	÷ 18	7	27	85	5,3
Andre norske ihendehaverobligasjoner	2 105	10	÷ 22	139	155	506	31,6
Innskudd i forretningsbanker	1 746	271	943	÷ 37	419	÷ 55	÷ 3,1
Innskudd i sparebanker	295	6	12	2	÷ 11	÷ 64	÷ 17,8
Utlån til publikum	18 002	127	77	622	524	1 810	11,2
Øvrige aktiva — en bloc avskrivninger	224	14	38	÷ 75	24	÷ 6	÷ 2,6
Aktiva i alt	27 615	432	941	726	1 040	2 819	11,4
<i>Passiva:</i>							
Innskudd fra publikum	24 736	302	612	555	582	2 247	10,0
Innskudd fra forretnings- og sparebanker	521	25	÷ 52	43	÷ 168	÷ 129	÷ 19,8
Øvrige passivaposter	2 358	105	381	128	626	701	42,3
Passiva i alt	27 615	432	941	726	1 040	2 819	11,4
<i>Spesifikasjoner:</i>							
Fordringer på utlandet	91	÷ 1	33	1	39	52	> 100
Gjeld til utlandet	118	4	0	4	0	1	0,9
Garantier	479	29	37	39	66	135	39,2

Tabell 12. Sparebankenes utlån til publikum (Mill. kroner)

	1973			1974		
	Månedlig utlåns- økning	Kumulert utlånsøk.		Månedlig utlåns- økning	Kumulert utlånsøk.	
		Faktiske tall	Sesong- ¹⁾ korrigerede tall		Faktiske tall	Sesong- ¹⁾ korrigerede tall
Januar	54	54	165	16	16	149
Februar	165	219	296	219	235	331
Mars	284	503	505	212	447	458
April	127	630	669	77	524	576
Mai	173	803	795			
Juni	236	1 039	956			
Juli	102	1 141	1 140			
August	92	1 233	1 280			
September	187	1 420	1 431			
Oktober	111	1 531	1 626			
November	158	1 689	1 785			
Desember	219	1 908	1 908			

Fotnote: Se siste side.

Tabell 13a. Sparebanker. Utlån til publikum fordelt på utlånsarter

Ved utgangen av måneden	Pantelån	Norske veksler	Vekselob- ligasjons- og gjelds- brevlån	Kasse- kreditt	Bygge- lån	Andre utlån	Utlån til publikum i alt
<i>1972 - Desember</i>							
Mill. kroner	5 970	287	5 641	1 388	2 236	48	15 570
Andel av total %	38,3	1,8	36,2	8,9	14,5	0,3	100
<i>1973 - April</i>							
Mill. kroner	6 029	280	5 952	1 557	2 324	50	16 192
Andel av total %	37,2	1,7	36,8	9,6	14,4	0,3	100
<i>1973 - Desember</i>							
Mill. kroner	6 227	299	6 839	1 609	2 482	22	17 478
Andel av total %	35,6	1,8	39,1	9,2	14,2	0,1	100
<i>1974 - April</i>							
Mill. kroner	6 273	290	7 080	1 723	2 621	15	18 002
Andel av total %	34,8	1,6	39,3	9,6	14,6	0,1	100
<i>Endring i perioden</i>							
1973 April	12	6	77	37	÷ 6	1	127
1974 April	÷ 17	÷ 3	35	23	39	0	77
1973 Januar/april	59	÷ 7	311	169	88	2	622
1974 Januar/april	46	÷ 9	241	114	139	÷ 7	524

Tabell 13b. Sparebanker. Bevilget kassekreditt og byggelån

	Bevilget (Mill. kroner)		Utnyttingsgrad i %	
	Kassekreditt	Byggelån	Kassekreditt	Byggelån
1972 Desember	2 154	3 499	64,4	63,9
1973 April	2 246	3 431	69,3	67,7
Desember	2 471	3 899	65,1	63,7
1974 April	2 548	3 787	67,6	69,2
<i>Endring i perioden</i>				
			(Prosentpoeng)	
1973 April	17	÷ 33	1,1	0,4
1974 April	44	÷ 19	÷ 0,3	1,4
1973 Januar/april	92	÷ 68	4,9	3,8
1974 Januar/april	77	÷ 112	2,5	5,5

Tabell 14. Sparebankenes likviditet (Mill. kroner)

Ved utgangen av måneden	Innskudd i uten- landske banker	Innskudd i forret- nings- banker	Primær- likvider	Pliktige primær- likvider ¹⁾	Lån i Norges Bank	Innskudd fra og lån i uten- landske banker	Frie likvider (1+2+3+4+5+6)	
							I alt	I % av forv.kap.
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1972 Desember	8	1 838	732	629	16	4	1 929	8,0
1973 Mars	8	1 530	717	645	28	3	1 579	6,5
Juni	9	1 638	918	871	77	5	1 612	6,4
September	24	1 156	1 158	1 132	112	5	1 089	4,3
Desember	18	1 327	1 202	1 159	26	5	1 357	5,1
1973 April	8	1 801	759	646	68	6	1 848	7,5
1974 Januar	25	1 177	1 259	1 182	88	5	1 186	4,5
Februar	25	1 105	1 214	1 179	23	4	1 138	4,3
Mars	25	803	1 202	1 188	216	4	622	2,3
April	57	1 746	1 123	954	563	6	1 403	5,1
Mai								
Juni								
Juli								
August								
September								
Oktober								
November								
Desember								
<i>Endring i perioden</i>								
1973 April	0	271	42	1	40	3	269	1,0
1974 April	32	943	÷79	÷234	347	2	781	2,8
1973 Januar/april	0	÷ 37	27	17	52	2	÷ 81	÷0,5
1974 Januar/april	39	419	÷79	÷205	537	1	46	0

Fotnote: Se siste side.

Tabell 15. Balanse for private finansieringsselskaper (Mill. kroner)

	Balanse pr. 31/12 1973	Endringer					
		4. kvartal		1.—4. kvartal		Siste 12 mndr. pr. 31/12-73	
		1972	1973	1972	1973	Beløp	%
Aktiva:							
Bankinnskudd	107	22	7	31	÷ 44	÷ 44	÷ 7,3
Utlån til publikum ¹⁾	2 316	÷ 20	131	123	253	253	12,3
Utlån til andre sektorer	878	141	19	174	÷ 116	÷ 116	÷ 11,7
Andre aktiva	1 256	23	129	138	260	260	26,1
Aktiva i alt²⁾	4 492	160	285	455	349	349	8,4
Passiva:							
Lån i norske finansinstitusjoner	934	48	11	25	53	53	6,0
Andre innenlandske lån	1 903	21	130	197	102	102	5,7
Lån i utlandet	438	65	1	137	÷ 90	÷ 90	÷ 17,0
Kapital, fond m. v.	363	6	45	31	56	56	18,2
Andre passiva	854	20	98	65	228	228	36,4
Passiva i alt	4 492	160	285	455	349	349	8,4

Fotnoter: Se siste side.

Tabell 16. Balanseutdrag for livsforsikringsselskaper (Mill. kroner)

	Balanse pr. 31/12 1973	Endringer					
		4. kvartal		1.—4.kvartal		Siste 12 mndr. pr. 31/12-73	
		1972	1973	1972	1973	Beløp	%
Aktiva:							
Kassebeholdning og bankinnskudd	163	÷ 32	26	÷ 2	÷ 7	÷ 7	÷ 4,1
Statsobligasjoner	1 750	÷ 9	÷ 11	14	11	11	0,6
Statsgaranterte obligasjoner	34	÷ 13	9	1	26	26	> 100
Andre norske ihendehaverobligasjoner	4 114	118	104	412	427	427	11,6
Utlån til publikum	7 598	132	149	3 482	615	615	8,8
Utlån til andre sektorer	172	72	19	61	61	61	55,0
Andre spesifiserte aktiva	954	7	55	65	100	100	11,7
Balanseutdrag i alt	14 785	275	351	1 033	1 233	1 233	9,1

Tabell 17. Balanseutdrag for skadeforsikringselskaper (Mill. kroner)

	Balanse pr. 31/12 1973	Endringer					
		4. kvartal		1.—4. kvartal		Siste 12 mndr. pr. 31/12-73	
		1972	1973	1972	1973	Beløp	%
<i>Aktiva:</i>							
Kassebeholdning og bankinnskudd	669	÷59	72	61	78	78	13,2
Stats- og statsgaranterte obligasjoner	3	0	0	÷ 1	÷ 1	÷ 1	÷25,0
Andre norske ihendehaverobligasjoner	105	0	÷ 2	0	÷ 10	÷ 10	÷ 8,7
Utlån til publikum	1 679	13	65	129	263	263	18,6
Utlån til andre sektorer	253	÷16	÷ 19	39	19	19	8,1
Andre spesifiserte aktiva	1 418	73	23	148	116	116	8,9
Aktiva i alt	4 127	11	139	376	465	465	12,7

Tabell 18. Balanse for statsbanker¹) (Mill. kroner)

	Balanse pr. 30/4 1974	Endringer					
		1/4—30/4		1/1—30/4		Siste 12 mndr. pr. 30/4-74	
		1973	1974	1973	1974	Beløp	%
<i>Aktiva:</i>							
Kassebeholdning og bankinnskudd	431	64	47	÷ 158	30	86	24,9
Utlån til publikum	29 234	249	230	1 247	1 083	3 580	14,0
Utlån til statsforvaltningen	494	÷ 40	÷ 33	÷ 112	132	258	> 100
Andre fordringer på statskassen	587	÷ 14	÷ 96	5	÷ 40	0	0
Andre aktiva	630	10	137	÷ 98	398	373	> 100
Aktiva i alt	31 376	269	285	884	1 603	4 297	15,9
<i>Passiva:</i>							
Ihendehaverobligasjonslån							
<i>Herav:</i>							
I norske kroner	2 067	÷ 8	22	÷ 29	140	607	41,6
I utenlandsk valuta	806	0	0	÷ 8	÷ 13	67	9,1
Lån fra statskassen	25 509	195	152	731	755	3 208	14,4
Andre lån	371	÷ 4	0	÷ 4	÷ 5	÷ 55	÷ 12,9
Aksjekapital, fond m. v.	1 895	0	0	2	114	159	9,2
Andre passiva	728	86	111	192	612	311	74,6
Passiva i alt	31 376	269	285	884	1 603	4 297	15,9

Fotnote: Se siste side.

Tabell 19. Balanse for kredittforeninger o. l. (Mill. kroner)

	Balanse pr. 31/12 1973	Endringer					
		4. kvartal		1.—4. kvartal		Siste 12 mndr. pr. 31/12-73	
		1972	1973	1972	1973	Beløp	%
<i>Aktiva:</i>							
Kassebeholdning og bankinnskudd	682	÷ 19	÷ 154	161	80	80	13,3
Utlån til publikum ¹⁾	8 268	352	529	792	1 112	1 112	15,5
Herav fra institusjoner som finansierer:							
a) Realkreditt	3 453	136	319	284	502	502	17,0
b) Skip	3 122	104	341	279	552	552	21,5
Andre aktiva	148	13	÷ 41	15	÷ 12	÷ 12	÷ 7,5
Aktiva i alt ²⁾	9 009	327	334	949	1 180	1 180	15,1
<i>Passiva:</i>							
Ihendehaverobligasjonslån	8 124	225	295	889	1 166	1 166	16,8
Annen gjeld	188	140	2	7	÷ 137	÷ 137	÷ 42,2
Kapital, fond m. v.	697	÷ 38	37	53	151	151	27,7
Passiva i alt	9 009	327	334	949	1 180	1 180	15,1

Fotnoter: Se siste side.

Tabell 20. Nettoemisjoner av norske ihendehaverobligasjoner fordelt på långivere (Mill. kroner)

	Beholdning av norske ihendehaverobligasjoner pr. 31/3 1974	Endringer					
		1. kvartal		1.— kvartal		Siste 12 mndr. pr. 31/3-74	
		1973	1974	1973	1974	Beløp	%
Folketrygdfondet	5 759	88	348			1 863	47,8
Postsparebanken og postgiro	4 232	646	÷ 20			103	2,5
Livsforsikringsselskaper	..	111
Forretningsbanker	7 272	463	521			1 378	23,4
Sparebanker	6 275	175	213			832	15,3
Norges Bank	691	÷ 30	÷ 21			÷ 134	÷ 16,2
Andre (rest.) ¹⁾	..	145
I alt ²⁾	34 321	1 598	825			4 107	13,6

Fotnoter: Se siste side.

Tabell 21. Kreditt-tilførsel til private og kommuner (Mill. kroner)

	1972	1973	Revidert budsjett- tall for 1973 ^{a)}	Kred.tilf. i 1973 sml. med 1972	Bud- sjettert endring i tilførselen i hele 1973 ^{b)}
	(1)	(2)	(3)	(4) = (2) ÷ (1)	(5)
Forretningsbanker	2 328	2 376	1 850	48	÷ 478
Sparebanker	1 530	1 908	1 650	378	120
Private finansieringsselskaper	123	220	200	97	77
Forsikring	670	925	700	255	30
<i>Herav:</i>					
Livsforsikring	482	615	..	133	..
Annen forsikring	188 ^{c)}	310 ^{c)}	..	122	..
Statsbanker m.v. ^{d)}	3 544 ^{e)}	3 744 ^{e)}	4 000	200	456
Kredittforeninger o. l.	668	1 089	1 720	421	706
Obligasjonsmarkedet	346	558			
Samlet spesifisert kreditt-tilførsel fra innenlandske kilder	9 209	10 820	10 120	1 611	911
Direkte kapitalinngang fra utlandet	1 009	4 454	5 731	3 445	4 223
<i>Herav:</i>					
Rederier	÷ 484	1 218	1 100	1 702	802
Regulert kapitalinngang til andre private og kommuner	513 ^{g)}	÷ 18 ^{g)}	586	÷ 531	73
Ikke regulert kapitalinngang til andre private og kommuner (hovedsakelig virksomhet på den norske kontinentalsokkel)	1 081	2 345 ^{h)}	3 445	1 264	2 364
Andre kortsiktige kapitaltransaksjoner og statistiske feil	÷ 101	909	600	1 010	984
Samlet spesifisert kreditt-tilførsel	10 218	15 274	15 851	5 056	5 068

Fotnoter: Se siste side.

Tabell 22 a. Endringer i publikums likviditet (Mill. kroner)

Likviditetstilførsel (+) Inndragning (÷)	1. kvartal		1.— kvartal		Siste 12 mndr. pr. 31/3	
	1973	1974	1973	1974	1973	1974
A. Sentralmyndighetenes inntektsoverskudd m. v. ¹⁾ (÷)	÷ 1 914	÷ 3 234			÷ 3 119	÷ 4 736
B. Sentralmyndighetenes lånetransaksjoner ²⁾	855	1 119			3 447	3 811
Herav:						
Statsbankenes utlånsøkning	998	853			3 566	3 599
C. Forretnings- og sparebankenes kreditt-tilførsel ³⁾ (+) og inntektsoverskudd (÷)	689	1 359			5 318	6 295
Herav:						
Forretningsbankenes utlånsøkning	873	960			2 438	2 471
Sparebankenes utlånsøkning	495	447			1 714	1 860
D. Økning i skattefrie fondsavsetninger og skattefrie banksparing (÷)	÷ 269	÷ 4			÷ 373	÷ 160
E. Publikums netto valutasalg til bankene	288	684			1 177	2 267
F. Uspesifisert tilførsel inkl. statistiske feil	555	270			÷ 179	÷ 295
G. Endring i publikums likviditet i alt (A + + F)	204	194			6 271	7 182
Herav:						
Sedler og mynt	÷ 549	÷ 412			652	820
Innskudd på anfordring	÷ 197	÷ 802			1 342	1 262
Unyttede kassekreditter og byggelån	÷ 544	14			735	1 078
Tidsinnskudd, ekskl. skattefrie banksparing	1 494	1 394			3 542	4 022
H. Endring i publikums likviditet i prosent av likviditetmassen	0,3	0,3			11,0	11,4

Fotnoter: Se siste side.

Tabell 22b. Sammensetningen av publikums likviditet (Mill. kroner)

Beholdningstall ved utgangen av perioden	Sedler og mynt	Innskudd på anfordring ¹⁾	Unyttede kasse- kreditter og byggelån	Sum	Tids- inskudd ¹⁾	Publikums likviditet i alt	Endring siste 12 mndr. i publikums likviditet i alt	
							Beløp	%
1972 Desember	8 754	10 934	8 355	28 043	34 810	62 853	6 616	11,7
1973 Januar	8 213	11 011	8 544	27 768	35 638	63 406	6 222	10,9
Februar	8 183	11 382	8 111	27 676	36 337	64 013	6 634	11,6
Mars	8 205	10 737	7 811	26 753	36 304	63 057	6 271	11,0
April	8 216	11 831	7 782	27 829	37 012	64 841	6 879	11,9
Mai	8 326	11 062	7 982	27 370	36 958	64 328	6 873	12,0
Juni	8 746	11 772	8 071	28 589	37 693	66 282	7 613	13,0
Juli	8 591	11 728	8 536	28 855	37 935	66 790	7 053	11,8
August	8 621	11 350	8 688	28 659	38 212	66 871	7 070	11,8
September	8 951	11 581	8 629	29 161	37 718	66 879	7 294	12,2
Oktober	8 819	11 599	9 093	29 511	38 118	67 630	7 262	12,0
November	8 905	11 584	9 077	29 566	37 711	67 277	7 034	11,7
Desember	9 437	12 801	8 875	31 113	38 932	70 045	7 192	11,4
1974 Januar	9 045	12 606	9 525	31 176	39 936	71 112	7 706	12,2
Februar	8 999	13 098	9 347	31 144	40 751	72 195	8 182	12,8
Mars	9 025	11 999	8 889	29 913	40 326	70 239	7 182	11,4
April	8 992	12 617	8 866	30 475	41 059	71 534	6 693	10,3
Mai								
Juni								
Juli								
August								
September								
Oktober								
November								
Desember								

Fotnote: Se siste side.

Fotnoter til tabellverket

Tabell 2:

¹⁾ Inkl. statsgaranterte fiskelån.

Tabell 3:

¹⁾ Inkl. endring i forskuddsbetalinger for skipsimport.

Tabell 5:

¹⁾ Sentralkurser i norsk regning basert på de sentralkurser eller pariteter som senest er meddelt Valutafondet (IMF).

²⁾ »Flytende» valuta.

Note: Siden 16. november 1973 er 1 krone = 0,14553 enheter SDR = 0,129328 gram gull.

Tabell 6:

¹⁾ «Kreditt til banker» er definert som summen av 6. Bankenes likviditetslån i Norges Bank og 7. Endring i «sjekker under forsendelse m. v.» i Norges Bank.

²⁾ Beregnet direkte på grunnlag av bankenes plikt til å holde *primære* likviditetsreserver. For de måneder da bankene ikke har vært pålagt spesielle primærreserverkrav, er pliktige primærreserver beregnet indirekte på følgende måte: Pliktige totale likviditetsreserver ifølge kredittlovens §§ 4—6 minus gjennomsnittsbeholdningen av sekundærlikvider.

³⁾ Tallene bygger her på Norges Banks regnskap. På grunn av ulik periodisering i forhold til forretnings- og sparebankenes egne oppgaver kan det derfor oppstå avvik fra Statistisk Sentralbyrås oppgaver for forretnings- og sparebanker.

Tabell 8:

Som følge av nye beregninger av sesongkomponentene er tallene justert f. o. m. 1. januar 1973.

Tabell 10 og tabell 14:

¹⁾ Se note 2, tabell 6.

Tabell 12:

Se note til tabell 8.

Tabell 15 og tabell 19:

¹⁾ Før avskrivninger.

²⁾ Etter avskrivninger.

Tabell 18:

¹⁾ Eksklusive Postgiro og Postsparebanken.

Tabell 20:

¹⁾ Omfatter statens oppkjøpte egne obligasjoner.

²⁾ Her satt lik den samlede ihendehaverobligasjonsgjeld i norske kroner.

Tabell 21:

¹⁾ Differansen mellom budsjettert kreditt-tilførsel (kolonne 3) og faktisk kreditt-tilførsel i foregående år.

²⁾ Beregnet i Norges Bank.

³⁾ Inkl. Postgiro og Postsparebanken, men ikke Norges Bank.

⁴⁾ Inklusive lån gitt på basis av Kommunalbankens låneopptak i utlandet, 211 mill. kroner i 1972 og 214 mill. kroner i 1973.

⁵⁾ Eksklusive Kommunalbankenes låneopptak i utlandet på 211 mill. kroner i 1972 og 214 mill. kroner i 1973 (se fotnote 4). Oslo kommunes lån på 165 mill. kroner postert 29. desember 1971 er regnet under 1972.

⁶⁾ En har her benyttet budsjett-tallene slik de er gitt i Nasjonalbudsjettet 1974.

Tabell 22 a:

Merk: Publikum er i prinsippet definert som *andre* innenlandske sektorer enn staten, sosiale trygder og banker.

¹⁾ Omfatter den del av statens overskudd for lånetransaksjoner og statsbankenes inntektsoverskudd som gir innenlandsk likviditetsvirkning, trygdeforvaltningens inntektsoverskudd samt økning i inntekt på skattekonti i banker og Postgiro. Fra anslaget over statens inntektsoverskudd har en, for å komme fram til den innenlandske likviditetsvirkning, korrigert for statens netto renter og stonader til utlandet. Trygdeforvaltningens inntektsoverskudd er antatt å svare tilnærmet til fondsopplegg i folketrygden (inkl. ufordelte renteinntekter) og økning i Rikstrygdeverkets plasseringer i form av kontolån til statskassen og innskudd på Postgiro. Økning i folketrygdfondet som følge av innlemming av andre trygder er holdt utenfor.

²⁾ Omfatter publikums nettokjøp av stats- og statsbankobligasjoner (÷) folketrygdfondets nettokjøp av § 15-obligasjoner (+), statsbankenes utlånsøkning (+) og kreditt-tilførsel fra Norges Bank, Postgiro og Postsparebanken (+).

³⁾ Omfatter bankenes nettokjøp av § 15-obligasjoner, økning i utlån og økning i ubenyttede kassekreditter og byggelån.

Tabell 22 b:

¹⁾ En har korrigert bankstatistikkens tall ved at en under «Andre innenlandske innskott» på anfordring i Postgiro har trukket ut kommunekasserernes skattekonti, statens konto for merverdiavgift og Rikstrygdeverkets konto. Videre har en under «Andre innenlandske innskott» på tid i bankene trukket ut skattefri banksparing og Folketrygdfondets innskudd på termin.

Merk: Det er foretatt diverse justeringer av tallene i dette nummer.

Norges Bank Oslo

	<i>Postadresse</i>	<i>Telefon</i>	<i>Telex</i>
Hovedsetet	Postboks 336 Sentrum, Oslo 1	(02) 42 98 50	11369 nbank n
Valutaavdelingen	Postboks 735 Sentrum, Oslo 1	(02) 41 01 50	11375 nbfdp n

Norges Banks seddel- og myntproduksjon

Norges Banks Seddeltrykkeri	Nedre Slottsgt. 1 b, Oslo 1	(02) 42 70 80
Den Kongelige Mynt	Postboks 53, 3601 Kongsberg	(034) 31486

Norges Banks avdelinger

Arendal	Postboks 23, 4801 Arendal	(041) 21555	19760 nba n
Bergen	Postboks 699, 5001 Bergen	(05) 21 37 20	42155 nbber n
Bodo	Postboks 327, 8001 Bodo	(081) 21060	64353 nbbo n
Drammen	Postboks 86, 3001 Drammen	(02) 83 74 91	19790 nbd n
Fredrikstad	Postboks 158, 1601 Fredrikstad	(031) 12786	19820 nbfd n
Gjøvik	Postboks 12, 2801 Gjøvik	(061) 72173	19830 nbjk n
Halden	Postboks 97, 1751 Halden	(031) 81140	19840 nbhdn n
Hamar	Postboks 115, 2301 Hamar	(065) 23018	19860 nbhm n
Hammerfest	Postboks 55, 9601 Hammerfest	(084) 11344	64354 nbhf n
Haugesund	Postboks 233, 5501 Haugesund	(047) 21133	55493 nbhd n
Kristiansand S.	Postboks 204, 4601 Kristiansand S.	(042) 22114	19880 nbch n
Kristiansund N.	Postboks 80, 6501 Kristiansund N.	(073) 72911	55261 nbcs n
Larvik	Postboks 140, 3251 Larvik	(034) 81300	19890 nbl n
Lillehammer	Postboks 208, 2601 Lillehammer	(062) 50045	11834 nblil n
Skien	Postboks 87, 3701 Skien	(035) 25580	18107 nbsk n
Stavanger	Postboks 18, 4001 Stavanger	(045) 20000	33047 nbsta n
Tromsø	Postboks 475, 9001 Tromsø	(083) 81624	64141 nbtrm n
Trondheim	Postboks 564, 7001 Trondheim	(075) 28060	55056 nbtrh n
Vardo	Postboks 68, 9951 Vardo	(085) 87621	64355 nbvar n
Ålesund	Postboks 380, 6001 Ålesund	(071) 21710	55494 nbaal n

Faint, illegible text on a lined page, possibly bleed-through from the reverse side. The text is arranged in approximately 20 horizontal lines, with some lines appearing to contain multiple columns of text. The overall appearance is that of a document page with very low contrast and significant fading.